

CSOPORTOK JELENTÉSEI

Az Alba Regia Barlangkutató Csoport

1979. évi jelentése

Bevezetés

Olvasván a második barlangkataszterezési pályázat kiírását, már tavalyi évkönyvünk készítése közben elhatároztuk, hogy ismét nevezünk, s ezúttal a Vértes-hegység feldolgozásával. Az elhatározást gyors irodalmi gyűjtés és kitartó terepmunka követte a téli hónapokban, így a "megváltoztathatatlan" leadási határidőre éppen elkészültünk.

Az alapos munkát bizonyítja, hogy többek között sikerült felderítenünk a terület eddig szinte ismeretlen leghosszabb barlangját, a 106 m hosszúságú Gánt melletti szenilis forrásjáratot.

Közben a hóolvadást kihasználva eredményes vízfestést hajtottunk végre a Tési-fennsík peremén kialakult kréta karsztvizrendszerben, majd ugyanitt egy frissen nyílt felszakadásból kb. 40 m, hosszúságú, szűk labirintust bontottunk ki a tavasszal. A jó idő beálltával megkezdtük a beomlott Csipkés-zsomboly újra feltárását. A bejáratit aknát megerősítése után lezártuk.

Feltáró kutatásunk a nyári tábor idején bontakozott ki igazán, amikor az Alba Regia-barlangban egy 300 m hosszú, jelentős oldalág boldog felfedezői lettünk, ugyanakkor sikerült a bejutás a Kistési-Ördöglyuk víznyelőjéből is, egy 65 m mélységű tágas zsombolyba.

Őszi munkálataink súlypontját a Tábla-völgyi-barlang lezárása, a Eszély-barlang nevű új objektum feltárása és a Balatonedericsi-barlang feltérképezése jelentette.

Kutatóházunk laboratóriumát idén tovább fejlesztettük, miáltal minőségileg újabb, pontosabb vizsgálatok elvégzésére nyílt lehetőség.

Jó helyezéseket értünk el a Társulat által szervezett ügyességi versenyeken, pályázatokon, melyek egyben csoportunk széleskörű társadalmi aktivitását is jelzik.

Mindezekről részletesen beszélnek idei évkönyvünk cikkei, dokumentációi.

/Szolga Ferenc/

Feltáró kutatás, barlanglezárás

Tervszerű és sikeres feltáró tevékenységet folytattunk ebben az évben. Az éves munkatervben meghatározott feladataink ütemes végrehajtását nagyban segítette, egy az egész kutatási évet felbontó "rácsos munkaterv", ezen belül az "adott barlang hónapja" módszer, mely mind az objektum, mind az időjárási és személyi feltételek sajátosságait figyelembe vette.

Kutatási helyenként az alábbi feltárási és biztosítási munkálatokat végeztük el.

1./ Alba-Regia-barlang: /országosan kiemelt jelentőségű/

Ebben a barlangban történt az év legjelentősebb továbbjutása, melynek során egy 300 m felmért hosszúságú és a bejárat szintje alá 150 m mélységig lenyúló tágas oldalágot tártunk fel, melyet a nemrég elhunyt, általunk nagyrabecsült Dr. Bertalan Károlyról neveztünk el. Az általunk 1975-ben feltárt barlangrendszer hossza az

utóbbi években megismert részekkel együtt így túlhaladta a másfél kilométert, tehát mind hosszát, mind mélységét tekintve felzárkózott a jelentős hazai barlangok sorába.

Feltárása a nyári tábor idején történt, amikor telefonkábel szerelés során, járat rendezés közben a Kupola-terem utáni lapos csapásirányú szakaszban egy időszakos, agyagos vízfolyási nyomot véltünk felfedezni.

Kisebb kövek, agyag eltávolítása után a továbbvezető szűk nyílást egy tekintélyes méretű tömb zárta el. Ezt nagy erőfeszítéssel sikerült a mögötte lévő kissé tágasabb üregbe fordítani, majd mellette bekuszni egy lapos, sáros kis járatba. Ennek tulsó végén lévő szűkületen átbújva egy fehér falú kb. 3 m magas kürtőben állhattunk fel. Ebből balra felfelé bejutottunk a Fehérlapitónak elnevezett lapos, rétegsíkok mentén kialakult 10 m hosszú ferde szakaszba, majd ennek mélypontjáról egy kis csorgót követve folyosó jellegű részben folytattuk utunkat, amely azonban néhány m után balra kanyarodott és omladékkal zárult.

Ismét bontás következett, de szűkülő szelvény miatt a nagy kövek kiemelése csak nehezen ment. Átbontása mégis sikerült és a továbbiakban a folyosó egyre tágult és magasodott, majd egy terembe érkeztünk, amelynek falain a korrodált cseppkőkéreg és fenyőfaszerű kalcitképződmények ragadták meg figyelmünket. E látványosságáról a Tüskés-terem nevet kapta. Magunk mögött hagyván a Tüskés-termet, ismét lapos, kőtömbökkel, agyaggal feltöltődött "kuszós" részbe értünk, melyet komor hangulata után Fekete-lapitónak kereszteltünk.

A kőtömböket elrendezve, szinte árkot ásva haladtunk alsó vége felé, ahol hirtelen felállva a Kártyavár tágas, eróziós járatában találtuk magunkat, amely a fölöttünk lévő hatalmas cseppköves omladékhalmaztól előtörve vezetett tovább lejtősen.

Kezdetben állva, majd agyagfövényére négykézlábra ereszkedve bujtunk át egy tágas, magas terembe. A bejárat szint alatt mintegy 105 m mélységben lévő természetes "Kőtár" 15-20 m magas kupolájába cseppkőkérges járat csatlakozik be magasan, egyenlőre még bejáratlanul. A terem nevét rétegtani érdekessége, s az itt egy begyűjtött kis kőzetlelekciónak teszi aktuálissá. Innen kezdődik a barlang eddig megismert leghosszabb és legtágasabb folyosója, amely szinte nyilegyenes, 120 m hosszú, kürtőkkel és emeletes szakaszokkal tagolt, falait szinlők és helyenként cseppkövesedés teszi változatossá.

Ennek vége előtt láthatjuk a barlang legimpozánsabb kupoláját, a cseppkőzuhataggal díszített Szifon-örét.

A terem egy kisebb szelvényű járat keresztezi, amelybe mindkét irányban sikerült újabb 10-15 m-t behatolni. Kürtőjébe láthatóan egy járat csatlakozik, de megmászni a könnyen omló falak miatt eddig nem tudtuk.

A Szifon-öre után balról egy feliszapolt eróziós lyukból kis forrás csatlakozik be, amely a további szakaszokon végig kísér bennünket.

A hosszú folyosó néhány m-re ezután egy 6 m átmérőjű, ellipszis szelvényű 5 m mély aknába törik le, majd a járat jóval kisebb szelvényt, meredeken a kőzet dőlésirányába fordul, közepén a kis forrás vize csörgedez, szélein 0,5-1 m magas szikkadt iszappárkány látható.

Az esésirányú szakasz 25 m után ismét közel vízszintessé válik. Emiatt itt a járat eltűmődött.

Nehézkes kibontása után, újabb 15-20 m járatot sikerült "becsuszni", de a további munkát nehezíti az állandó vízöblítés, a szálkőben haladó járat kis szelvénye, a kitöltés tömörsége. Jelenleg e 150 m mélységben lévő hely képezi a nagyreményű oldalág végpontját. Felmérése és térképének kisserkesztése után láthatóvá vált az összefüggés a 93,0 m mélységben lévő Tüskés-terem és az alatta 98,6 m mélységben induló Kutya-ág között. Másnap ezt "átbeszéléssel" is sikerült igazolnunk, így a jobb szellőztetés érdekében megkeztük járható szelvényű átbontását. E tény is hűen reprezentálja kartográfus szakcsoportunk pontos munkáját.

Valószínűvé vált továbbá, hogy a felszínen I-100. számmal kataszterbe vett és ezév tavaszán megbontott tömör járatrendszere szintén a Bertalan-ágba csatlakozik. Ez a hely a Kártyavár omladékkal elzáródott eróziós folyosójának folytatásával azonosítható.

A Bertalan-ág markáns és eddig nem tapasztalt eróziós formajegyei, pusztuló hatalmas cseppkövei az oldalág földtörténeti viszonylatban is idős koráról és nagy hidrológiai aktivitásról tanuskodnak, így újabb bizakodásra ad okot a karsztvízszinti járatrendszerbe való bejutást illetően.

Meg kell még emlitenünk a barlang bejáratí zónájának fenntartási munkáit is.

Emnek során az akna faácsolatának alját kijavítottuk, a labilis szakaszokat átbontottuk, cementezéssel és idomkövel stabilizáltunk és pillérezttünk. Ezáltal a lejárás biztonságosabb és könnyebb lett. A Kis-Mó szűkületet véséssel tovább tágitottuk, a Falétra termében pedig zárolt élelmiszersomagot helyezttünk el.

Folytattuk a négyeres telefonkábel kiépítését az "U"-szifontól a Lóhere-folyosóig.

Az említett oldalág és terem neveket műanyaglapra ragasztott fényvisszaverő csikokból kialakítva elkészítettük és a megfelelő helyen elhelyezttük. Hasonlóan készülték el a barlangi mérőhelyek, mintagyűjtő helyek feliratai is. Tovább folytattuk az új lejárát kialakításának érdekében végzett bontási munkálatainkat is az I-45/b sz. időszakos víznyelőben, s kb. 3-4 m-t jutottunk előre.

Csengő-zsomboly /I-51./: az ujonnan feltárt barlang az irodalomból is ismert kistési Ördöglyuk szakadék-töbre mellett nyílik, azzal /feltehetően eltömődve/ kommunikál, jelenleg azonban nem járható az összeköttetés, ezért érvényes névadási szabályaink értelmében kapta a fenti elnevezést, a Csengő-hegy mészkövére emlékeztetve.

Már a korábbi években kibontattunk egy szűk nyílású aknát az objektum időszakosan vizet vezető árkában és az omladék között lefelé dobott kövek nagy mélységet sejtettek.

Idei nyári táborunkban elsőként ezt az aknát tágitottuk, és elhárítottuk az omlásveszélyt. Ezt követően kemény munkával sikerült egyre mélyebbre hatolni, s elérni a barlang jelenlegi, 65 m mélyen lévő végpontját.

A zsomboly alapvetően három, egyre mélyebb és tágasabb aknából áll, melyeket szűkebb keresztmetszetű lejtős szakaszok kapcsolnak egymáshoz. Az aknarendszer teljes kiterjedésében fehér színű jura mészkövet harántol, a rétegfejekon markáns oldási formákkal. Mélypontján omladék található, melyből egy kb. 4 m mélységű kutatóaknával eddig továbbjutni nem sikerült, de az élénk huzatból további jelentős szakaszra következtethettünk. A további kutatást hivatott segíteni a bejárat alatti Hamvas-aknába helyezett rövid falétra, valamint a Harang- és Óriás-akna fixen beépített laposvas létrája.

Becsült járathossza kb. 130 m, a járatok tágasak és a fehér falak hatására igen barátosak. Érdekessége, hogy igen sok, változatos fajú denevér lakja, továbbá az ezerszámra felhalmozódott csontmaradvány és friss tetemek, guanó kupacok igen régi lakottságra utalnak. A barlangot számottevő méretei, geológiai és hidrológiai viszonyai alapján feltétlenül "Országos jelentőségűnek" javasoljuk és védelem alá kívánjuk helyezni.

Mellár 4.sz. objektum, időszakos víznyelő /M4/. Jelen évkönyvünkben a feltárt barlang kataszteri leírása és térképe "Eszény-barlang" néven szerepel.

A kutatóházunktól meglehetősen távoli területen eddig még nem történt jelentős feltárás, így a fenti, lebiztatóbbnak ítélt helyen kezdtük a bontást. Az időszakos víznyelő-tölcsér meredekebb löszös homlokfalának tövéből indítottuk kutató aknánkat, mely kb. 1 m mélyen kisebb, görgeteg köveket ért majd ezt követően nagyobb tömbökből álló omladékban haladt. /Az üregnek ez a része jelenleg is omlásveszélyes./

Kb. 4 méter mélyen az akna aljából nagyobb kőlapok közötti szűk nyíláson átbujva, egy kisebb terembe sikerült bejutni.

Ennek aljáról egy 4 m mély vakaknába bontottunk be, majd ismét a teremből előre próbálkoztunk. Az omladék átrendezésével sikerült is lejutnunk a barlang jelenlegi legmélyebb pontjára. Bontás közben láthatóvá vált az omladék mögötti ferde, vetőszik jellegetű szálkőfal, melyben a végponton lejtőirányában egy járhatatlan szelvényű, eróziós lyuk indul és lefelé ketté ágazik, tágulást sejtetve. Továbbjutni a járat vésésével, vagy a szálkőfal előtt az omladékot kitermelve lehetne, az utóbbi azonban depózási problémát okoz. Továbbá sürgős teendő a kutató akna ácsolattal való biztosítása.

A feltárt szakasz mélysége 13,5 m, összhossza 42 m.

I-73.sz. töbör: a hármás berogyásból álló töbörben tavasszal egy új felszakadás keletkezett, melyet kitérítve és tovább mélyítve elértük a kréta mészkőben kialakult, predesztináló hasadékot. A beékelődött omladék kitermelése után kb. 6 m mélyen egy többirányú hasadék-labirintusba jutottunk, mely meglehetősen szűk keresztmetszetű és a falain ki-preparálódott fossziliák miatt csak nehezen járható. Itt már intenzív vízcepegés van és 5-10 cm hosszú szalmaceppkövek. A labirintus alsó szintjéről egy szűk hasadékon, majd a "Satu" 6 m mély szorítóján érünk a "legnagyobb" üregbe, mely kb. 2 m széles, 3 m hosszú és 2 m magas. Végében a lehajló mennyezet eléri a talpon lévő agyagos omladékot, ahol szinte állandó vízfolyás, szivárgás tapasztalható. A mennyezetben és falakon helyenként cseppkövesedés, a talpon nagyobb roncs cseppkövek, levált kérgézódések figyelhetők meg.

A feltárt labirintusszerű üregre általánosan a szűk keresztmetszet, az erős tektonika és a korróziós formák jellemzőek.

Teljes mélysége kb. 15 m, összhossza kb. 40 m. A barlangot felmértük, a löszben és omladékban haladó lejárati aknát faácsolattal biztosítottuk.

Csipkés-zsomboly /I-28./: A tavaly megkezdett újrafeltérési munkálatokat tovább folytattuk. 3 m mélységig kitérítettük a lejárati aknát, majd héjazott gömbfákból igen erős keretácsolattal biztosítottuk. Ezután kitermeltük a továbbjutást elzáró álfeneket, így az 1973-ban feltárt, oldási formákban gazdag, 72,5 m mély aknabarlang ismét járhatóvá vált. Később a bejárati aknát az általunk tervezett és készített "víznyelő típusú zárszerkezet"-tel lezártuk.

A feltárást követően a barlangot ismét felmértük, térképét elkészítettük, valamint megkezdtük fotózását.

Táblavölgyi-barlang/I-31./: a zomboly szakasz -12 m-es szintjén ismét átfenék képződött, melyet átbontottunk. A -70 m mélyen lévő végpontján bontással sikerült egy újabb 6 m hosszú, szűk járatot feltárni. Felszínén a víznyelő tölcsérben tereprendezést hajtottunk végre, lejáró lépcsőket alakítottunk ki, majd a bejáratot a már ismertetett zárszerkezettel lezártuk.

Repeta-zomboly /I-35./: a jura mészkövek kedvező feltárási tapasztalatai alapján ismét átvizsgáltuk régi barlangunkat, bejáratát kitágítottuk, az azt követő instabil álfeneket leomlasztottuk és megkezdtük kitermelését. Ezzel nemcsak az omlásveszélyt hátrítottuk el, hanem lehetőség nyílik a felhalmozott bontási anyag felszínre való depózására is.

Cseresznyés-zomboly /I-37./: alján egy kereszthasadék mentén tovább mélyítettük, de szűkülő volta miatt egyelőre felhagytuk.

I.-38.sz. időszakos víznyelő: a tavaly feltárt 35 m alknabarlangban továbbjutni nem sikerült, így az ácsolat kijavítását és a beomlott kőtömbök eltávolítását végeztük el.

Dobos-hegyi-barlang /I-43./: a "kréta program" keretében folytattuk a barlang feltárást. Járatait tovább tágitottuk, az utközben felhalmozódott kb. 1,5 m követ a felszínre hordtuk. Legalsó termében /12 m mélyen/ egy oldalirányú hasadékot bontottunk tovább, sajnos szálkőfalban beszűkül kb. 1,2 m után. Egy "asztal nagyságú" omladék tömb miatt lefelé mélyíteni nem tudjuk, szétverni, vagy megkerülni eddig nem sikerült.

I-60.sz. időszakos víznyelő: a több nyelőponttal rendelkező, hatalmas kifli alakú objektum végében lévő friss felszakadásban bontottunk és egy erősen feliszapolódott, löszös kitöltésű 13 m mély és kb. 30 m összhosszúságú járatot tártunk fel mely helyenként eróziós formákat mutat.

Körömvesztő-barlang /I-74./: szintén a "kréta program" keretében bontottuk ki a beomlott bejárat zónát és ácsoláshoz készítettük elő. Alját tovább mélyítettük, de jelentősebb eredmény nélkül.

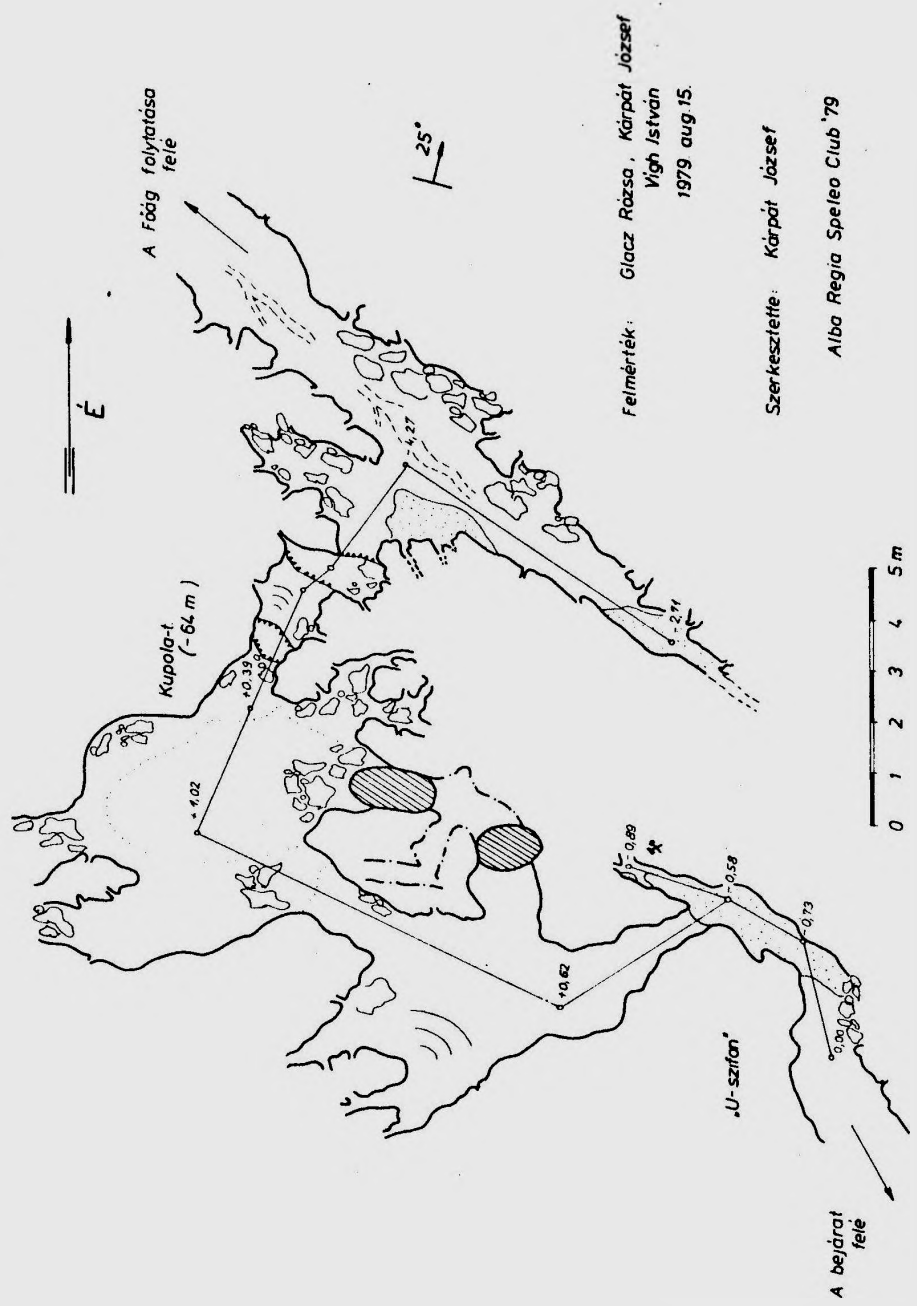
I-107.sz. felszakadás, amely a csószpusztai mészégető kőfejtője mellett, a szántóföldön keletkezett. Új objektum, s a fenti számon vettük kataszterbe.

A természetes felszakadást kitágítottuk, kb. 0,8-1 m mélységben elértük a jura kora mészkő felszínét. Sajnos szűkülő hasadéka miatt számottevően nem jutottunk tovább.

A fentieken kívül tájékoztató és próbabontás jelleggel dolgoztunk még az I-16., I-32., I-40., I-65., I-71., I-98., I-104.sz. objektumokban is, azonban különösebb eredmény nélkül. /Szolga Ferenc/

AZ „U - SZIFON” ZÓNAJA

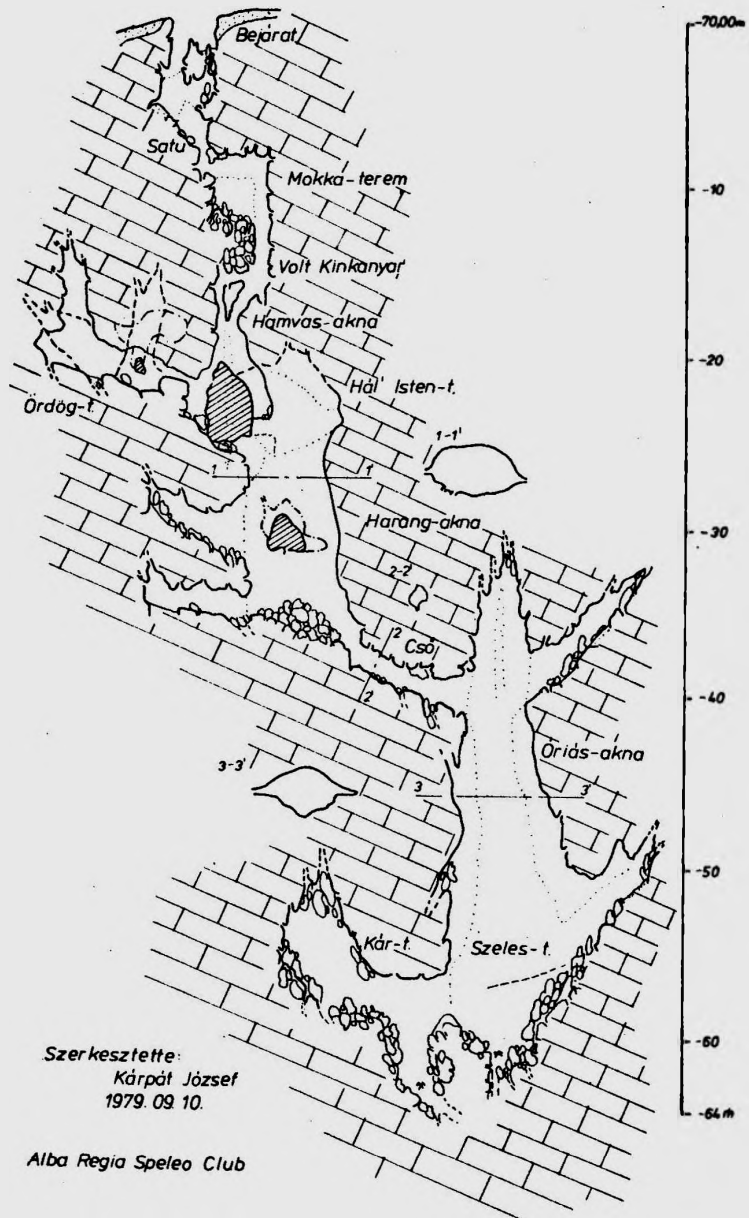

Felmérték: Glaczi Rózsa, Kárpát József
Vigh István
1979 aug 15.

Szerkesztette: Kárpát József

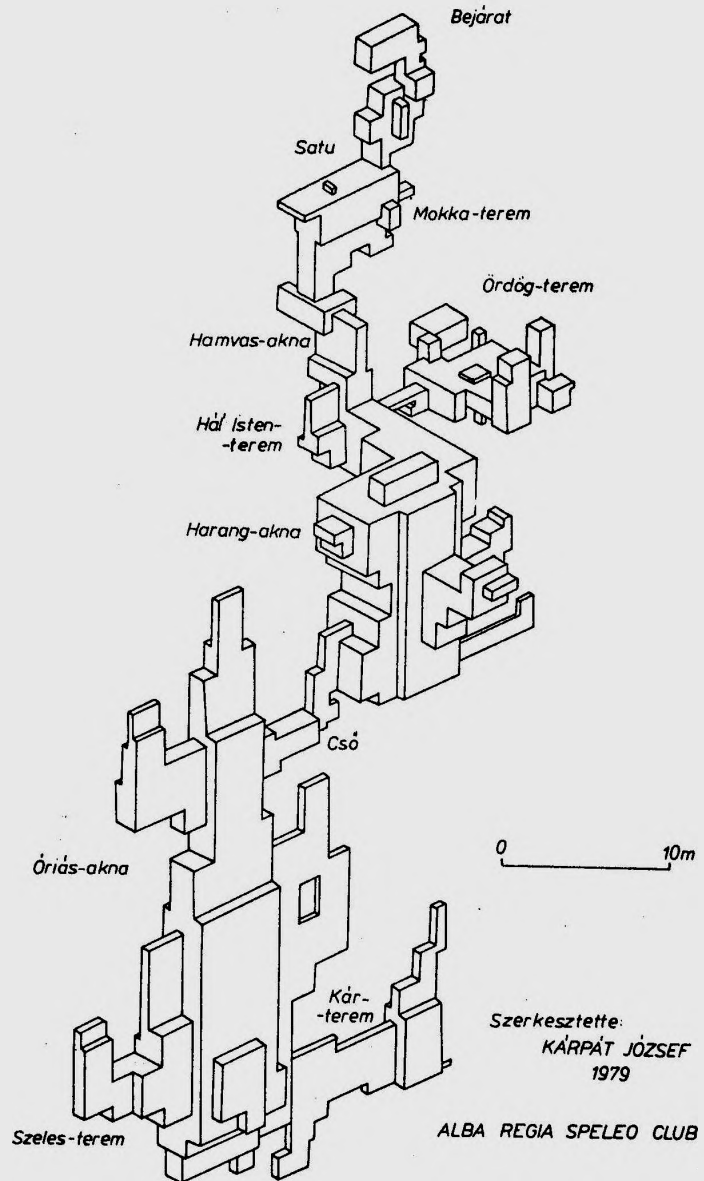
Alba Regia Speleo Club '79

A KISTÉSPUSZTAI CSENGŐ-ZSOMBOLY
VÁZLATOS HOSSZMETSZETE

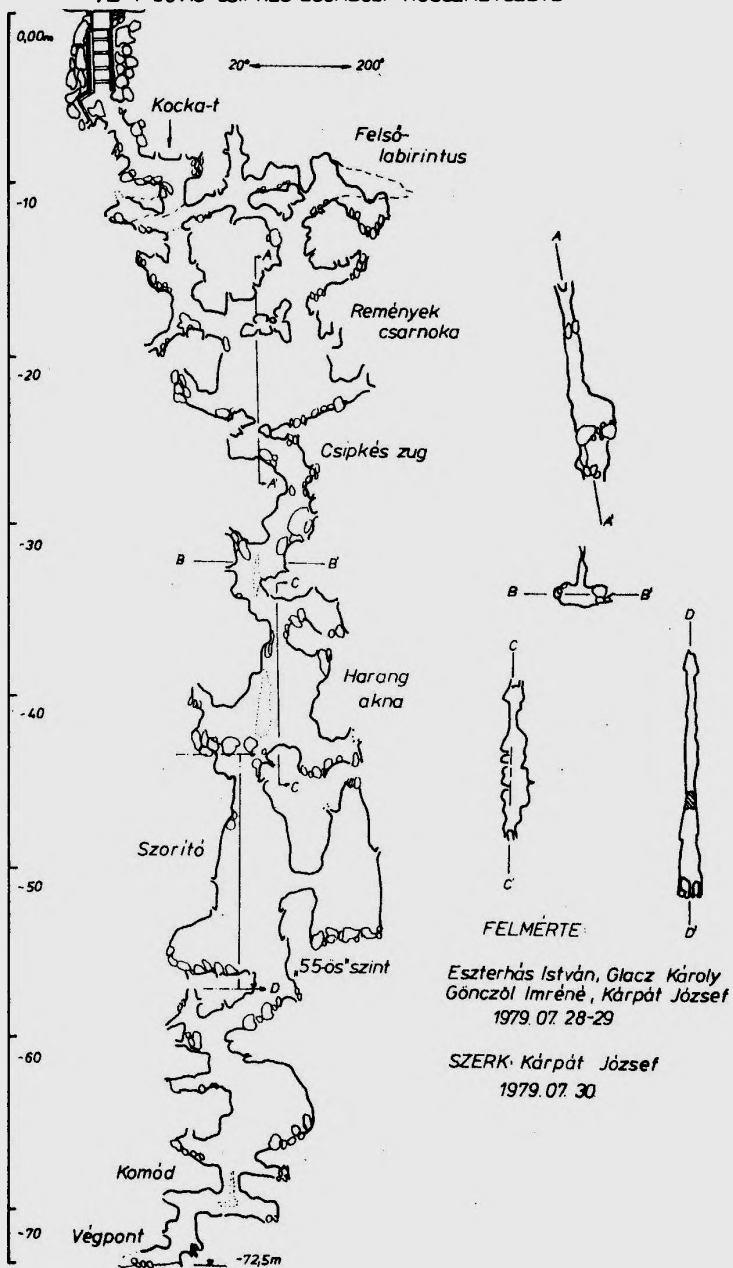

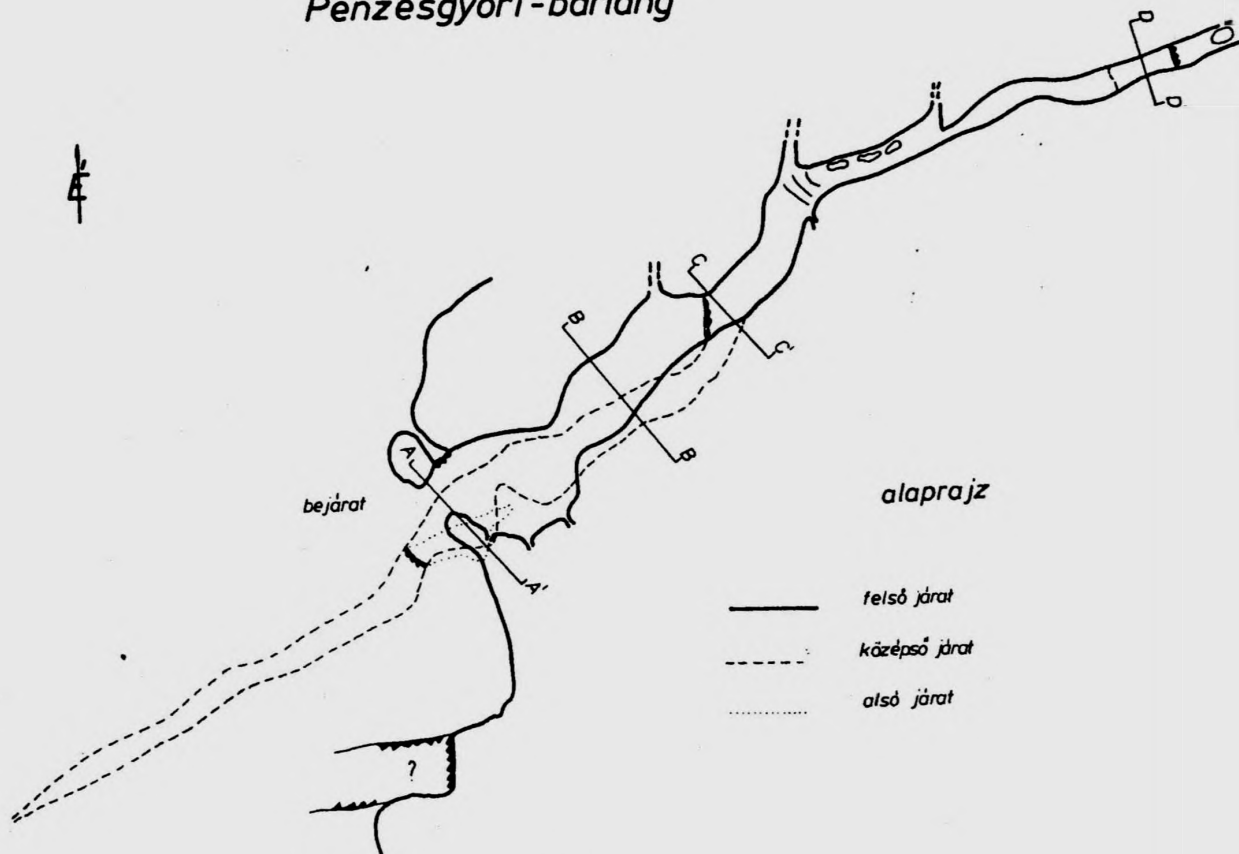
A CSENGŐ ZSOMBOLY IZOMETRIKUS TÉRKÉPE

AZ I-28-AS CSIPKÉS-ZSOMBOLY HOSSZMETSZETE

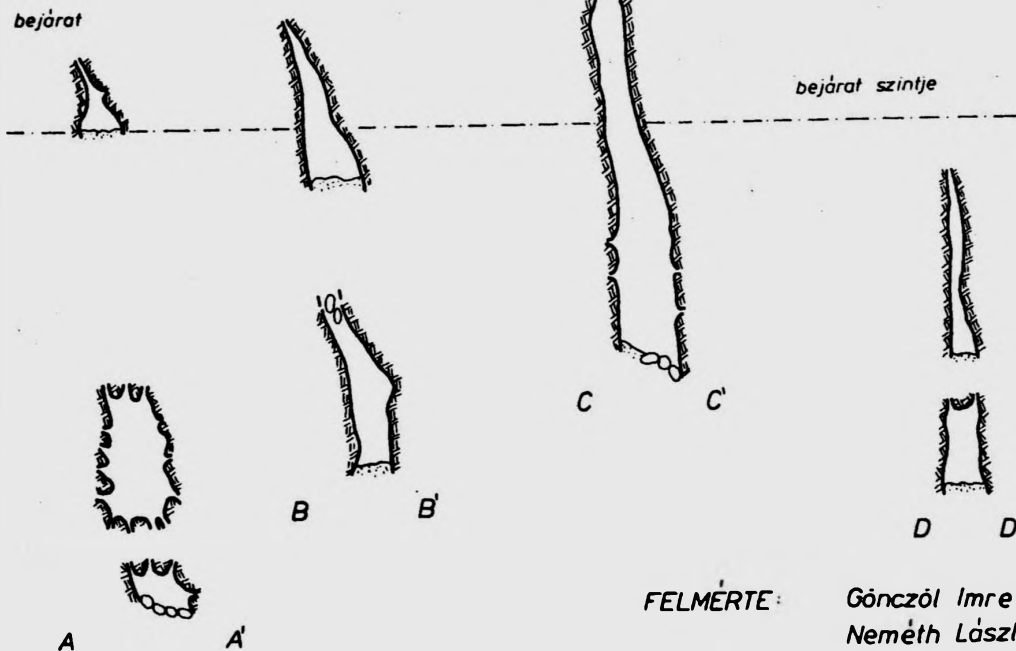
Pénzesgyőri - barlang

alaprjz

- felső járat
- - - középső járat
- ..... alsó járat

szelvények

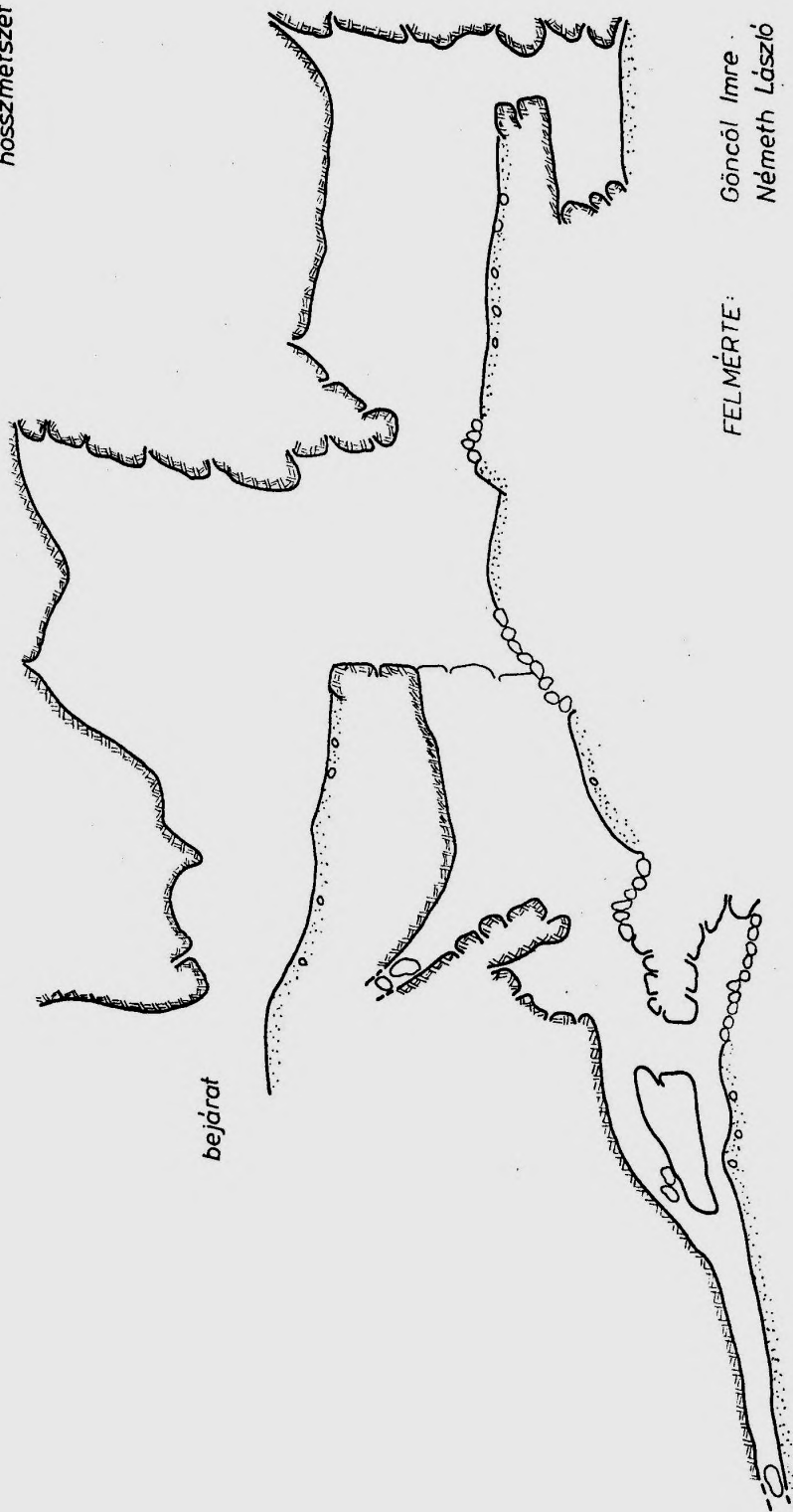
FELMÉRTE: Gönczöl Imre
Neméth László

Alba Regia Barlangkutató Csoport

Pénzesgyőri-barlang

hosszmetszet

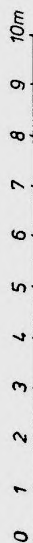

FELMÉRTE:

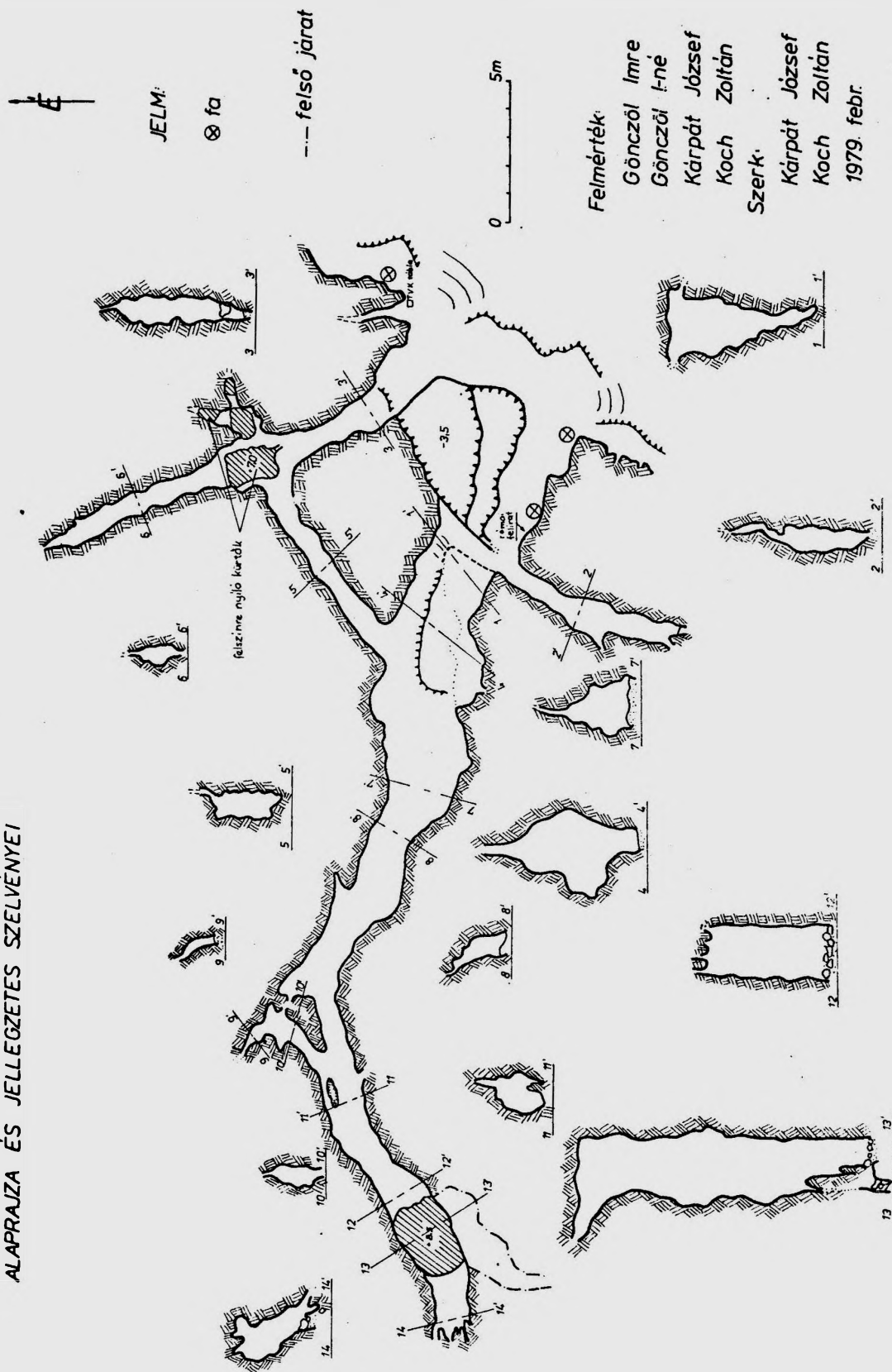
Göncöl Imre
Németh László

Alba Regia Barlangkutató Csoport

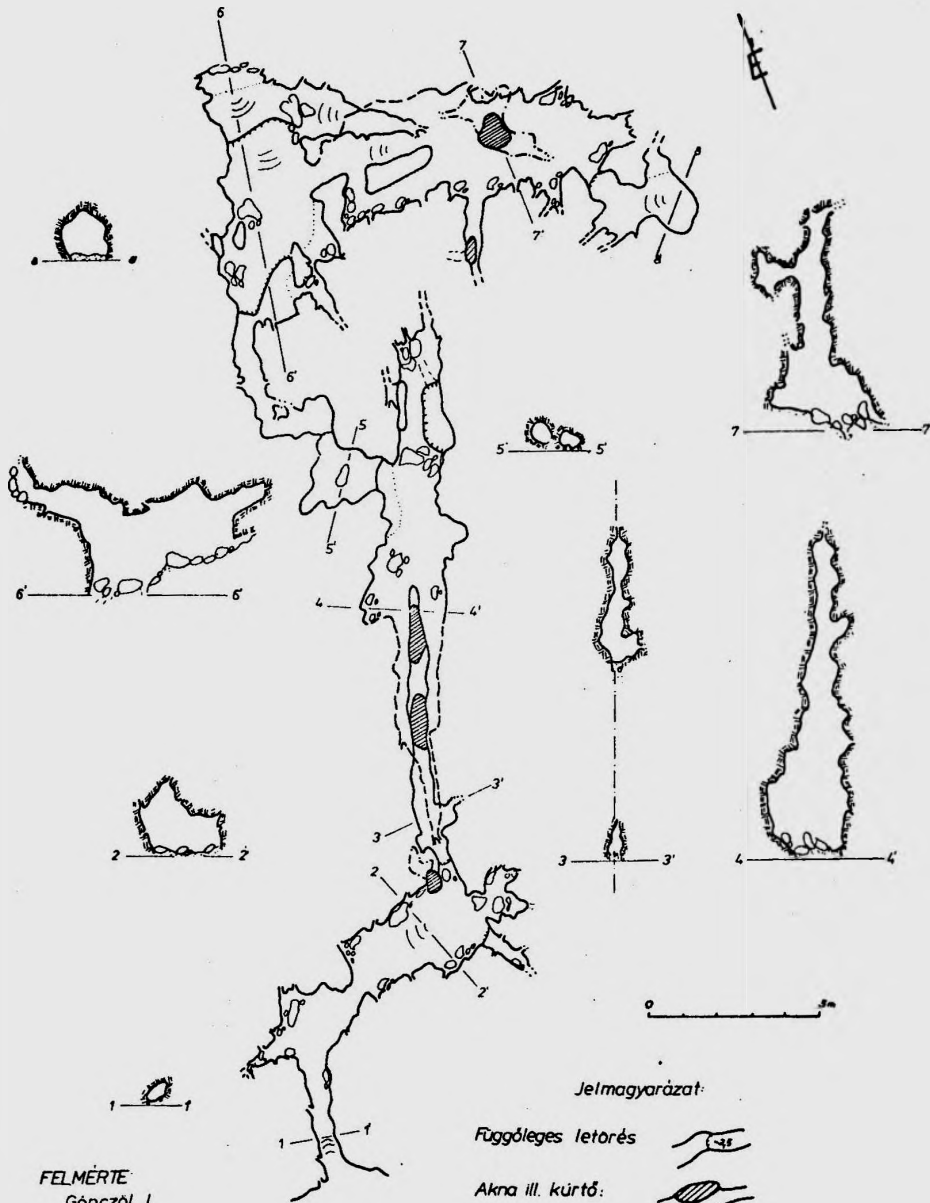
1979. 07. 26.

A CSAKVÁRI BÁRACHÁZI BARLANG ALAPRAJZA ÉS JELLEGZETES SZELVÉNYEI

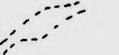

A GÁNTI BARLANG ALAPRAJZA (G-7)

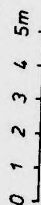
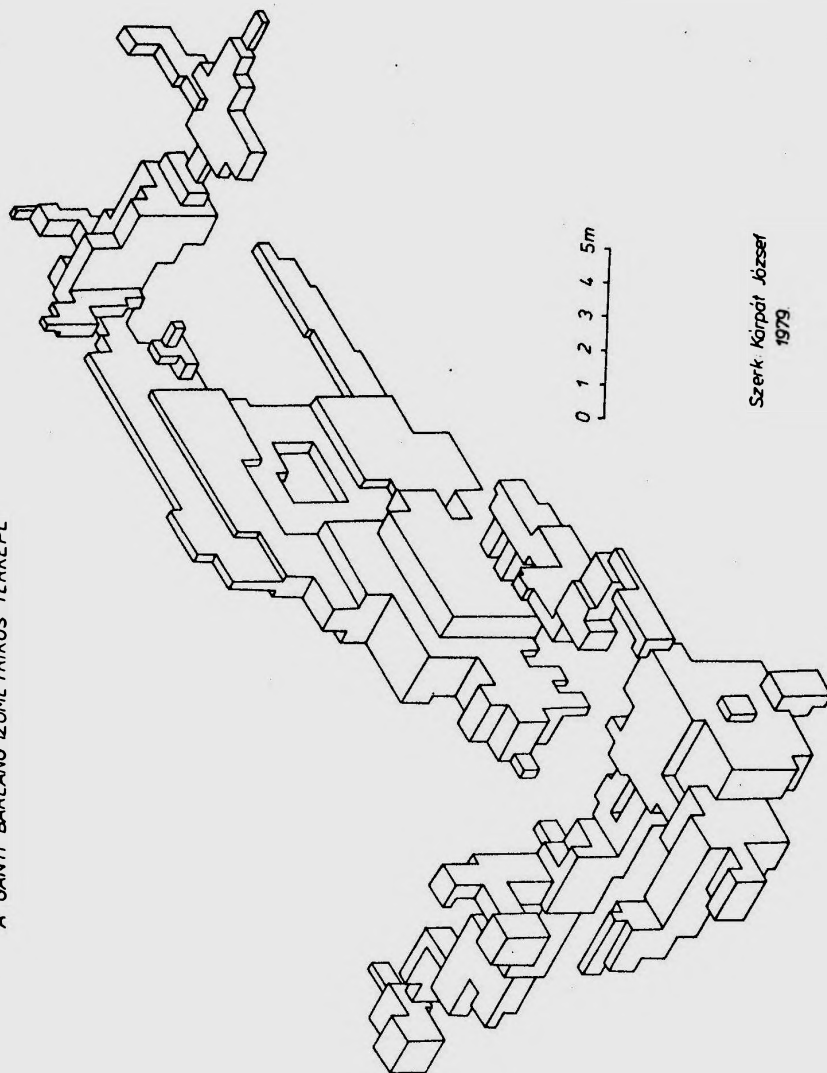

FELMÉRTE
Gönczöl I.
Gyebnár J.
Kárpát J.
1979. 02.16.
Szerk:
Kárpát J.

Jelmagyarázat:

- Függőleges letörés
- Akna ill. kürtő:
- Alsóbb járatszint:

A GÁNTI BARLANG IZOMETRIKUS TÉRKEPE

Szerk: Kárpát József
1979.

A Balatondericsi-barlangban végzett kutatási munkáink

Ez év októberében, csoportunk 12 fő részvételével 2 napos expedíciót szervezett a barlang átkutatására, térképezésére és a terület speleológiai tanulmányozására.

A barlang a Balatonedericstől Ny-ra emelkedő Ederics-hegy meredek K-i letörésén található, a fennsíkperem alatt kb. 50 m-rel.

Járatai már régóta ismertek, azonban módszeres kutatásával ezidáig nem foglalkoztak - az irodalomban sem szerepel.

Csoportunk 1973-ban tett látogatása alkalmával szerzett tapasztalatok alapján terveztük ez évi expedíciókat, amelyről a következő összefoglalót nyújthatjuk.

1./ A barlang morfológiai jellemzői

A barlang kőzete jól karsztosodó, felső-triász, un. "edericsi mészkő". Kialakulásában szinte a kizárólagos szerepet egy markáns tektonikai diszlokáció játszotta, amelynek csapásiránya 60° , dőlése 75° .

A járatok e litoklázisrendszer mentén képződtek ki, nagymérvű omlásos tömegátrendeződések útján. A hasadófalak között felhalmozódott álfenekek, négy, közel horizontális járatszintet képeznek, amelyeket függőleges aknák kötnek össze.

Megfigyeléseink szerint az üregrendszer DNy-i zónájában egy újabb, párhuzamos litoklázis is szerepet kap, amelyek közötti zóna feldarabolódásával az átlagosnál nagyobb méretű termek /pl. Óriás-terem/ keletkeztek.

A litoklázisrendszer lefelé, ill. DNy-i irányban táguló tendenciát mutat.

A barlang genetikája, formakincsére is rányomja bélyegét. Az üregekben markáns tektonikus, és eluviális formák dominálnak. A felső, 15 m mélységig terjedő zónában helyenként megfigyelhető a szivárgó vizek korróziós hatása is.

A kitöltésviszonyok is a mélység függvényében változnak. 20-25 m mélységig megtalálható a felszíni eredetű talaj, és agyagos kőzettörmelék, amely egyrészt a bejáraton keresztül, másrészt a felszínhez közeleső szakaszok felharapózásával, ill. a szivárgó vizekkel került a barlangba. A mélyebb szinteken az előbbi allocton akkumuláció szubordinált szerepet kap, a nagymennyiségű omladékkal és kőzettörmelékkel szemben.

A barlang képződményekben szegénynek mondható.

Helyenként aktív és inaktív cseppkőképződmények figyelhetők meg.

A 30 m-es mélység alatt a szálkőfalakat sok helyen borsókőképződmények borítják, amelyek mérete meghaladja a kondenzációs vízből kiváló kalcitgömbök méretét, így jelenléte időszakos vízkitöltöttségre utalhat.

2./ A barlangban végzett kutatási munkák

2.1./ A barlang felmérése

Mivel az üregrendszeréről térkép még nem készült, elvégeztük a barlang részletes felmérését, amely során megállapítottuk, hogy legnagyobb mélysége a bejárat szintje alatt 50,2 m, felmért összhossza pedig 308 m. További, csak becsült szakaszok kb. 30 m-t tesznek ki, így a barlang teljes összhosszúsága megközelíti a 340 m-t. A felmérést 4 fő részvételével, 40 munkaóraráfordítással végeztük el.

2.2./ Továbbkutatási kísérletek

A hágcsók beépítése, és a barlang teljes bejárása után a térképezési munkákkal párhuzamosan két 4 fős brigád bontási munkákat végzett.

A továbbjutási kísérletek súlypontját a csoportunk által 1973-ban feltárt Óriás-terem alsó járata képezte. E ponton jelentősebb előrejutást nem sikerült elérni, azonban sikerült megállapítani az esetleges későbbi bontások legoptimálisabbnak látszó helyét.

Kutatási munkáink során több rejtett üreg- és járatszakasz vált ismertté, a barlang különböző pontjain. Néhány helyen intenzív huzatot is észleltünk.

2.3./ Egyéb vizsgálatok

A leszállások alkalmával elkészítettük a barlang nagy részének fotódokumentációját morfológiai megfigyeléseket és méréseket végeztünk.

Terepbejárást hajtottunk végre a barlang fölött elterülő fennsíkron, amelyről Gyebnár János beszámolójában nyújtunk tájékoztatást:

Az edericsi tábor második napján, három kutatótársammal terepbejárást végeztem az edericsi fennsíkron. Zöld turista jelzéssel indultunk, amely meredek völgyön vezetett fel a fennsíkra. A völgyből még nem értünk teljesen ki, amikor megtaláltuk az első dolinaszerű löszmélyedést. Tőle kb. 100 m-rel távolabb a másodikat, amely az elsőnek a duplája. A harmadikat százötven m-rel távolabb találtuk meg, amelynek kettős tölségre egymásba olvadt. Ez már nem hasonlított dolinára, és erősen meredekfalú. Ettől ÉNy-i irányba található még öt viznyelő, melyek az előző háromnál nagyobbak és szintén meredekfalúak, az utolsó kivételével. Említésre méltó a legnagyobb viznyelő, melynek átmérője 50-70 m között van, mélysége eléri a 14 m-t.

Az alján 1,5 m mély és 3 m átmérőjű felszakadás van, az alja laza humuszos lösz.

Az alján viznyelési nyomokat találtunk. Több nyelő alján félig eltömődött, kövek között húzódo nyílás van.

Az utolsó előtti nyelőben egy kb. 15-20 m hosszú és 4 m mély barlang van, amely egymást keresztező felszinközeli törésvonalak mentén alakult ki.

A nyelősortól Ny-i irányba kb. 500 m távolságra találtunk egy felszakadást, melynek alján 15 cm átmérőjű barlangba vezető nyílás volt. Egy elemlámpa beejtése után kibontottuk a bejáratot. A 2,5 m akna alja 45 fokban elhajlik, és kissé összeszűkülő nyíláson át be lehet látni egy aknaszerű terembe. A terem alját laza törmelék borítja, amelyet a bepottyant, de égve maradt elemlámpa megvilágított. A barlangban rendkívül erős kifelé irányuló légáramlás van. A barlangtól való távozás után több karsztobjektumot nem találtunk.

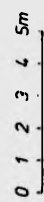
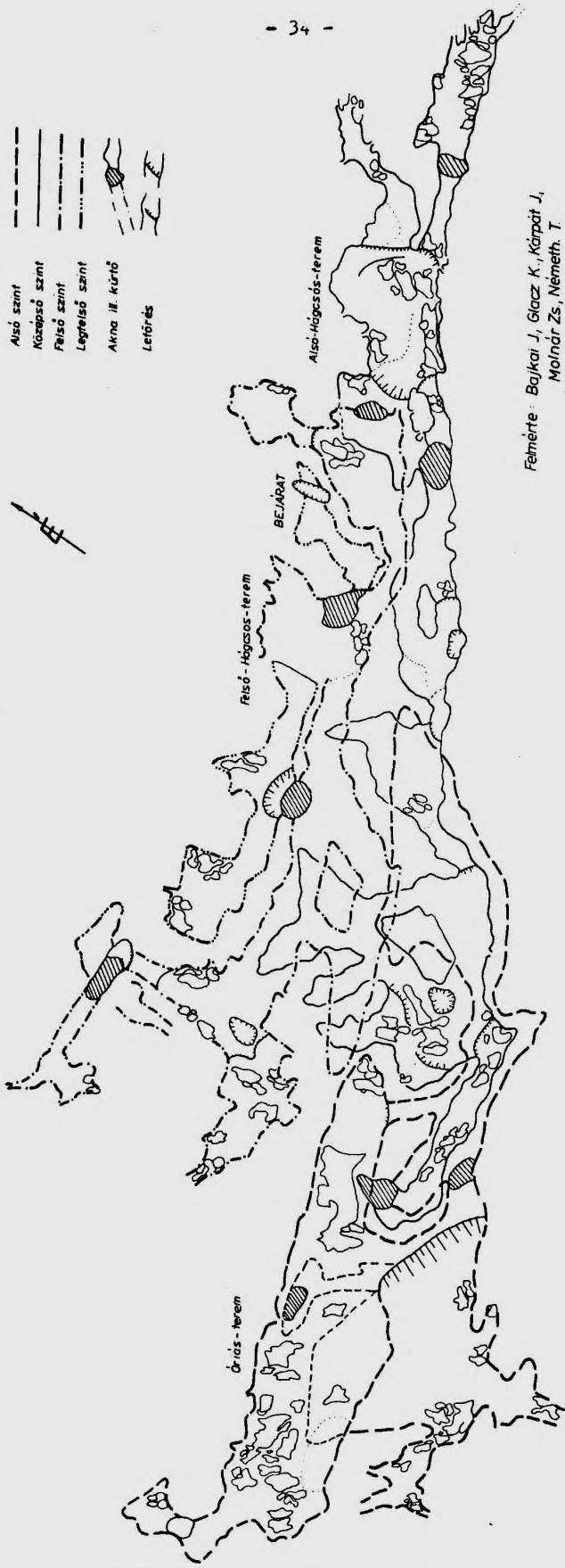
Átkutattuk a barlang közelében levő hajdani kőfejtő zónáját is, - említésre méltó eredmény nélkül.

Az expedíciót követő napon 3 fővel leszállást hajtottunk végre a Cserszegtomaji-kutbarlangba is, amelynek kb. 300 m-es szakaszát jártuk be, megismerkedve jellegzetes formakicsével.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy expedíciónk a terveknek megfelelően, eredményesen zajlott le, elősegítve fiatal kutatótársainak további tapasztalatszerzését és beilleszkedését a csoportba. /Kárpát József - Gyebnár János/

A BALATONEDERICSI BARLANG ALAPRAJZI TERKÉPE

- JELMAGYARÁZAT:
- Alsó szint
  - Középső szint
  - Felső szint
  - Legfelső szint
  - Akna ill. kúrtó
  - Letörés

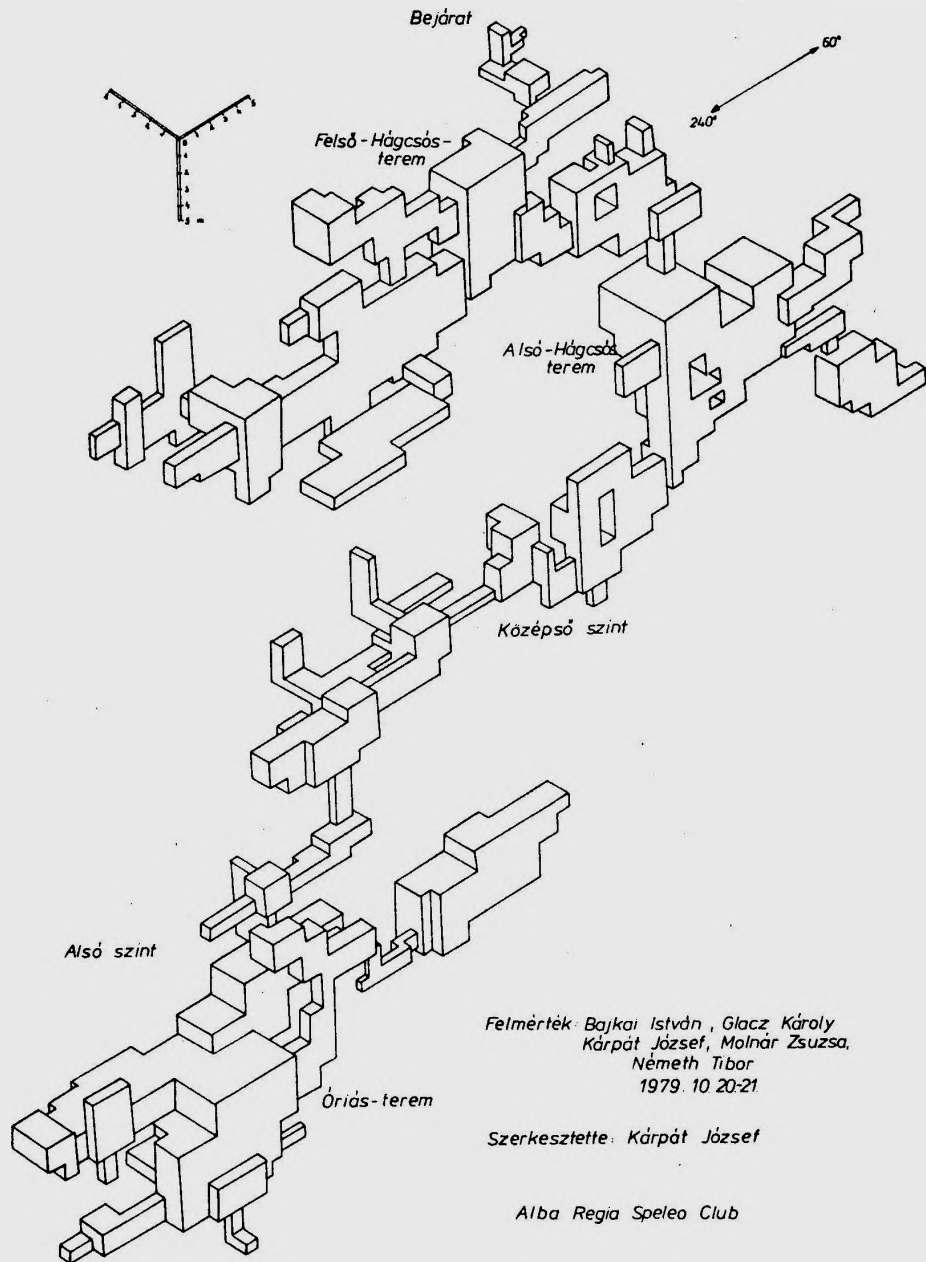

Felmérte: Bajkai J., Glac K., Kárpát J.,
Molnár Zs., Németh. T.

Szerkesztette: Kárpát József

Alba Regia Speleo Club
1979

A BALATONEDERICSI BARLANG IZOMETRIKUS TÉRKÉPE

Az I.-74-es víznyelő vízfestéses összefüggés-
vizsgálata

A Tési-fennsík É-i oldalához támaszkodó kréta-karszt egyik legjelentősebb víznyelője az I-74-es nyelő. Ennek alját megbontva egy rövid barlangba jutottunk be 1975-ben, de a folytatást megtalálni azóta sem sikerült. Azt feltételeztük, hogy a nyelő a jádsi Gaja-völgy Siska-forrásával áll hidrológiai kapcsolatban. Ennek igazolására - kihasználva az ez év januári olvadást, amikor hirtelen nagy tömegű hó olvadt el - 1,2 kg fluoreszcinnel megfestettük az I-74-es nyelőben eltűnő vizet.

A festés időpontja: 1979. január 20. 9 óra 30 perc. A nyelőbe befolyó víz mennyisége kb. 400 l/perc volt.

A jádsi völgy forrásainak figyelését 16 órától kb. óránként végeztük 22 óráig, majd következő nap reggel, azután 1. 2 és 4 nap múlva. A forrásfigyelést általában egy-két fő végezte úgy, hogy sorra járta a forrásokat, azoknál tiszta vízzel összehasonlítást végezt, és vizmintát vett laboratóriumi vizsgálatra.

Arra az esetre, ha a festett víz két figyelés között kifutna, azt a megoldást találtuk, hogy a források vizében nylonharisnya-darabba kötött aktívszén-galacsinokat kötöttünk ki, és minden vizmintavételkor egy-egy galacsint is elvittünk jól záródó jelölt üvegekben. Az aktívszén-galacsin megköti a vízből a fluoreszcint, és később a fotótechnikában használt Positol-4 hívóval "elő lehet hívni" a fluoreszcint. Ez az eljárás laboratóriumi körülmények között ki lett próbálva, azonban a gyakorlatban használhatatlannak bizonyult. Az történt ugyanis, hogy az áradó források zavaros vízből rövid idő alatt agyagréteg rakódott a galacsinra, és megakadályozta a fluoreszcinn felvételét. A víz erős zavarosodása az optikai - összehasonlító - megfigyelést is eléggé bizonytalanná tette, így sem tudtuk egyértelműen kimondani, hogy most már van a vízben fluoreszcinn. Csak a labor-vizsgálatra bevitt és leülepedett víz jelezte a festék jelenlétét, de ez legalább határozottan.

A fluoreszcint csak a Siska-forrás vízből tudtuk kimutatni, és csak a festés napján 22 órakor vett vizmintából. Ezt megelőzően nem volt kimutatható. Az az időpont, amikor a festék kiürült a forrás vízből, nem ismeretes, mivel ez az időpont 22 óra és másnap reggel 8 óra közé esik, és ez idő alatt a vizmintavétel nem volt megoldható. Ilymódon a festésből túl sok következtetést nem vonhatunk le, de az I-74-es víznyelő és a Siska-forrás közötti összefüggés igazolódott.

A nyelő és a forrás közötti távolság 1800 m, a szintkülönbség 200 m. Az ebből számítható 144 m/ó sebesség fennsiki viszonylatban nem túl magas.

Az igazolt összefüggés biztatására tavasszal az I-74.sz. nyelő melletti friss felszakadást megbontottuk. Bejutottunk egy kb. 70 m hosszú, szűk barlangba, de a nyelő és a Siska-forrás közötti vízvezető barlangot még nem sikerült elérni.

/Gönczöl Imréné/

A 4413-as területen 1979-ben felderített
karsztobjektumok

Kőhegyi /Ósbükkösi/ víznyelőcsoport

Pénzesgyőr határában a Kőhegy és Ósbükkök közötti széles nyeregben levő tarvágás DK-i sarkában található; Pálinkaháza pusztától 240°-ra, 1550 m-re, 470 m tszf. magasságban. A töbör csoport 7 objektumból áll.

K/1: Időszakos víznyelő, kb. 35 m-es vízmosással. Jelenlegi vízgyűjtőterülete kb. 50.000 m². Mélysége 4,2 m, a nyelőponton lyuk található. Feltáró kutatásra érdemesnek látszik.

K/2 és K/3: 3 m mély berogyások, nyelőlyuk és kőzetkibukkanás nélkül.

K/4: A 3,5 m mély meredekfalú berogyás alján friss beszakadás és lyuk található, amelyben a bedobott kő több m-t esik. Bontásra érdemesnek látszik.

K/5: 2,5 m berogyás, amelyben a stagnáló víz kis tavat alkot.

K/6: Kb. 3,5 m mély, friss, meredekfalú berogyás. Mélypontján utánrogyás és lyuk található.

K/7: Mély, meredekfalú berogyás, tanulmányozását nehezíti, hogy tele van kivágott fával.

Az objektumok kőzete: alsókréta crinoideás mészkő. A töbör csoport vízgyűjtőterületén helyenként pannon kavics is előfordul.

Borzavári-víznyelő:

Borzavár templomától 190°-ra, 680 m-re, 405 m tszf. magasságban található, a Csárda vgy-i patak É-i völgyoldalában. Helyét facsoport jelzi.

Az objektum időszakos víznyelőként működik. A meredekfalú töbör mélysége kb. 4-4,5 m. Mélypontján szálkő falakkal határolt 2 m mély nyelőlyuk található.

Kőzete: felső triász dachsteinmészkő, jelenlegi vízgyűjtőterülete kb. 20-25.000 m², amely legnagyobb részét löszös szántóföld. Feltáró kutatásra érdemesnek látszik.

Közelében a völgytalpon egy ma már inaktivizált víznyelő volt, amely a patak vizét is levezte.

Tündérmajori-víznyelők

Az egész tündérmajori területre jellemző az összefüggő lösztakaró, amelynek vastagsága 4-5 m körül változik.

A crinoideás és agriás-requiéniás mészkőben képződött berogyások, víznyelők, a nagy akkumuláció és kezdeti fejlődési stádium miatt feltáró kutatásra nem érdemesek.

Az ismertett objektumokon kívül, számos inaktivizált, ma már felismerhetetlen töbör is előfordul.

T/1: A Zirc-Borzavári műút DNy-i oldalán a tündérmajori elágazástól 300 m-re /Zirc felé/ található az időszakos víznyelő. A 4 m mély nyelőtölcsérben visszaduzzasztási nyomok figyelhetők meg. Vízgyűjtőterülete kb. 15-20.000 m². Tszf. magassága 465 m, kőzete: agriás-requiéniás krétamészkő.

T/2: Tündérmajor belterületén, a pálihálási utelágazástól Ny-ra, 30 m-re található a 3,5 m mély berogyás. A behordott szemét miatt nem tanulmányozható.

Vízgyűjtőterülete jelentéktelen, tszf. magassága kb.: 465 m.

T/3: Az előbbtől Ny-ra kb. 100 m-re található a 3 m mély, vizgyűjtőnélküli berogyás. Nyelőluk és kőzetkibukkanás nincs. Tszf. magassága 460 m.

T/4: Mesterségesen, agyaggal és kőtörmelékkel inaktivizált viznyelő. Helybeliek szerint a jelentős vizgyűjtőjéről érkező vizeket korlátlanul levezette. Többször újrafelszakadt, de eltűnték. /A T/3-astól 290°-ra, kb. 250 m-re található, a szántóföldön egy kis fa mellett./ Ma már nehezen ismerhető fel.

T/5: A Tündérmejjorról Pálinkéháza felé vezető úton kb. 600 m-re, az úttól DK-re 200 m-re található az időszakos viznyelőberogyás. Mélysége 3,0 m. Kőzetkibukkanás és nyelőluk nem tapasztalható. Tszf. magassága kb. 455 m, vizgyűjtőterülete kicsi.

Szépalmepusztai-viznyelők

A Szépalma-pusztai ménteleptől ÉK-re 200 m-re egy vizmosás eljén két időszakos viznyelő található, a kék tura útvonalától D-re kb. 150 m-re.

Sz/1: Az ÉNy-DK-i irányú vizmosás eljén kb. 2 m mély tölcser, kőzetkibukkanással. Vizgyűjtőterülete kb. 50-60.000 m², kőzete: tömött szövetű alsó juramészke.

Sz/2: Az előbbtől DK-re, lejjebb, kb. 25 m távolságra található, 2 m mély berogyás. Víz nem nyel, a felső nyelőluk lefejező hatása miatt, legfeljebb árvízi nyelőpontként működhet. Kőzete megegyezik az Sz/1-esével. A nyelők tszf. magassága közel megegyezően kb. 455 m.

Feltáró kutatásuk esetlegesen javasolható.

Kisszépalmi-viznyelő:

A Szépalmáról Kisszépalmára vezető kéktura útvonalától D-re 40 m-re, az erdőszéltől kb. 120 m-re található, egy időszakosan vizet vezető árok eljén, 440 m tszf. magasságban. Az objektum két viznyelőpontja az árok eljén, egymástól 5 m-re nyílik. Mindkét nyelőluk szálkőzetben, ill. omladékban halad 2-4 m mélységig járható mérettel.

Vizgyűjtőterülete kb. 450-500.000 m², kőzete alsó jur. dachsteintipusu mészkő. Feltáró kutatásra érdemesnek látszik.

Elevenfőrtési-töbör csoport /Parajos-tető/

A Kőrishegy és a Parajos csúcsai közötti széles nyeregben 620 m tszf. magasságban 12 objektumból álló viznyelő, és töbör csoport található, a műút nyeregponti nagy kanyarjának belsejében.

Az objektumok kőzete dachsteintipusu juramészke. A jól karsztosodó kőzet és fejlett tektonizmus kedvezett a várhatóan jelentős viznyelőbarlangok kialakulásának.

E/1-es töbör

A már pusztuló stádiumban levő inaktív töbör a műúttól 20 m-re ÉK-re található. Mélysége 2,0 m, átmérője 10-12 m. Kőzetkibukkanás és lyuk nem található benne. Vizgyűjtőterülete jelentéktelen.

E/2-es víznyelő

A központi töbörccsoport legfiatalabb víznyelője. Mélysége 5,0 m, alján friss beszakadás és nyelőlyuk látható. Kőzetkibukkanás nincs. Vizgyűjtőterülete kb. 50-60.000 m².

E/3-es töbör

Fiatal berogyás, mélypontján friss beszakadással, suvadással. Mélysége 5,0 m. Nyelőlyuk, kőzetkibukkanás nincs.

E/4-es töbör

Kettős berogyás, alján frissen felszakadt lyukkal, és kőzetkibukkanással. Mélysége 5,5 m. Az Alba Regia barlangkutató csoport próbabontást végzett benne 1978-ban, jelentősebb eredmény nélkül.

E/5-ös töbör

Akkumulálódott, lapos berogyás 4,0 m mélységgel, oldalában kisebb friss felszakadással. Nyelőlyuk és kőzetkibukkanás nincs.

E/6-os víznyelő

Az időszakos víznyelőtöbör mélysége 8,0 m. Mélypontján a nyelőlyukban kőzetkibukkanással. Feltáró kutatásra érdemesnek látszik.

E/7-es töbör

A központi töbörccsoport legmonumentálisabb objektuma. Mélysége 10-11 m, átmérője 15 m. Meredek oldalfalaiban több helyen jelentős szálkőkibukkanás tapasztalható. Az Alba Regia barlangkutató csoport 1978-ban és 1979-ben próbabontást végzett benne, amelynek során üregesedést és igen erős huzatot észleltek. Feltáró kutatásra érdemesnek látszik.

E/8-as töbör

7 m mély, meredekfalú berogyás, mélypontján kőzetkibukkanással és friss beszakadással. Lyuk a mélypontján nem található. 1978-ban kisebb próbabontást az Alba Regia csoport végzett benne.

E/9-es töbör

4,5 m mély, meredekfalú berogyás, kőzetkibukkanás és lyuk nélkül.

E/10-es töbör

Akkumulálódó stádiumban levő, kettős, 1,5 m mély, lapos berogyás, kőzetkibukkanás és lyuk nélkül.

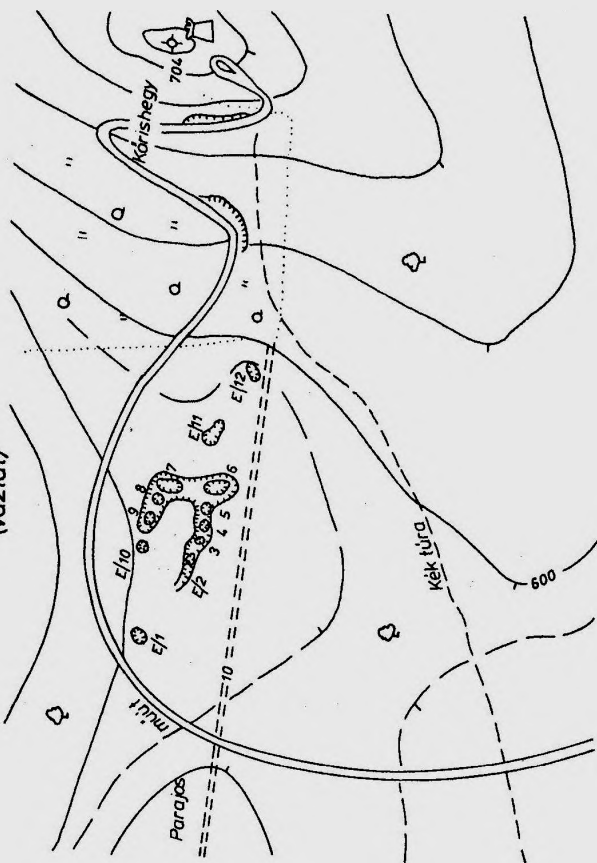
E/11-es töbör

A központi töbörccsoporttól ÉK-re kb. 80 m-re található a 4,0 m mély, 10-15 m átmérőjű berogyás. Víz nem nyel, alján kisebb felszakadás, kőzetkibukkanás nélkül.

E/12-es víznyelő

Közel függőleges falu, 3,5 m mély, időszakos víznyelő, az E/11-től 50°-ra, kb. 120 m-re. 1979-ben részben feltöltötték szeméttel, illetve az erdészet vízvezető árkot húzott hozzá.

AZ ELEVENFÖRTÉSI TÖBÖRCSSOPORT
(Vázlat)

Kőzetkibukkanás nincs, vizgyűjtőterülete kb. 15.000 m². /Kárpát József/

Terepbejárás Szentgál környékén

A télen egy hétvége során terepbejárást hajtottunk végre Szentgál és Zsófiapuszta térségében, újabb karsztobjektumok megismerése céljából. A helybeliek állítása szerint a környéken nincsenek víznyelők, csak a Tüzköveshegyi barlangot ismerik.

Kutatásunkat Szentgál vá-tól DNy-ra 2 km-re, az Üsti-hegy és Tüzköveshegy közötti széles nyeregben kezdtük, amelynek eredményeként 9 db karsztobjektumot találtunk. A többiek 450 m tszf. magasságban, alsó jura mészkőben találhatóak. Kettő közülük tipikus víznyelőforma, míg a többi meredekfalú tölcéért alkot. Mélységük 2-3,5 m között változik. Kőzetkibuvás egyikben sem tapasztalható. Elhelyezkedésük ÉNy-DK-i tektonikus preformációra enged következtetni. Az objektumok kataszterezését elvégeztük, feltáró kutatásra egyik sem javasolható egyértelműen. Később a faluba visszatérve, a kocsmában ülő fiataloktól tudtuk meg, hogy Zsófiapusztán és Hermannpusztán ismernek egy-egy víznyelőt. Tapasztalattól tudtuk, hogy ahol egyről tudnak, ott mindig van több is, ezért a holdfényes éjszakában folytattuk a megjelölt helyeken a keresést.

A magyarázat alapján Zsófiapusztán két objektumot találtunk, amelyek a szarvasmerhatelep benzinkútjától 255°-ra, 220 m-re találhatóak a szántóföldön.

Az egyik objektum tipikus víznyelő, nagy vizgyűjtőterülettel. Csaknem függőleges falu nyelőtölcsére 4,5 m mély. Alján friss beszakadás és nyelőlyuk. A második az előbbitől ÉK-re, 10 m-re található kettős, 3,0 m mély berogyás, kőzetkibukkanással.

Feltáró kutatásra érdemesnek látszenek.

A Hermannpusztán lévő víznyelőt, - talán csak a sötétség miatt - nem találtuk meg.

A terület további részletes felderítését érdemesnek látszik folytatni, hiszen minden valószínűség szerint több karsztobjektumra is számíthatunk. /Widermenn Tibor/

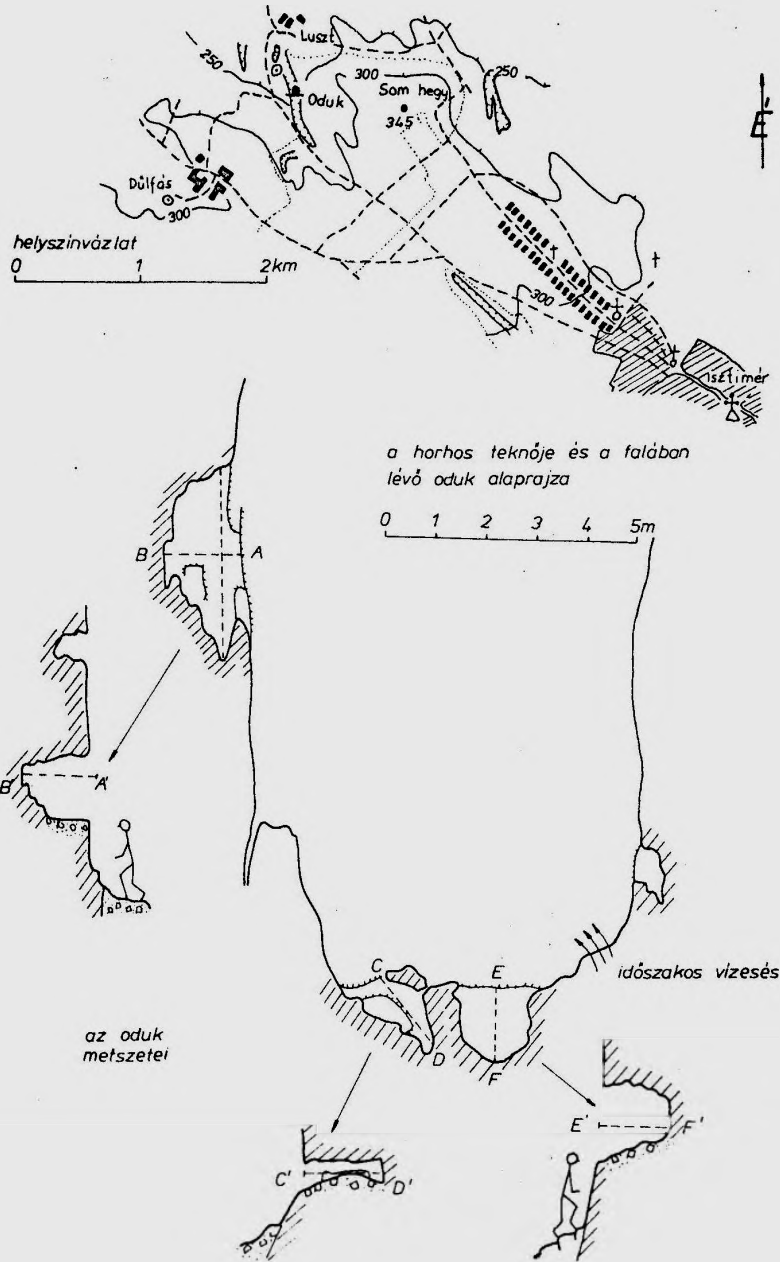
Az Isztimér Som-hegyi oduk

Az isztiméri tűzoltószertártól ÉNy-ra 4 km-rel, a Som-hegy Ny-i lábánál levő horhosban vannak az oduk. Megközelíthető még Dültfás-pusztáról ÉK felé a volt almáskert kerítése mellett haladva, majd azt elhagyva összesen 1 km-es út után. A horhos nagyjából 1000 m hosszú, végpontja Luszt-pusztánál van, ahol már kiszélesedik. Az oduk a horhos közepén vannak kb. 230 m tszf. magasságban egy ún. horhos-teknőben. Tőle hozzávetőleg 100 m-rel lejjebb rétegforrás fakad a horhos egy baloldali mellékágában. A horhos-teknő 6-7 m magas mindhárom oldalról meredek, többnyire falszerű leszakadással. Időszakosan nagymennyiségű víz szokta végigöblíteni, a teknőben a homlokkal baloldalán vizeséssel zubbog be ilyenkor az időszakos patak. Falsait középső eocén /lutéciai/ nummuliteszes mészkő alkotja. Ny-i falában, 7 m-re homlokfaltól barlangméretű üreg van /felette kisebb lyuk/; a D-i homlokfalban a két kisebb odu már nem éri el a barlangméretet. A K-i falon 3,5 m magasán szintén barlangméreten aluli odu van.

Az isztiméri Som-hegy barlangjáról a faluban többen /Pretschler Károly, Galler János/ vélnek tudni, de sem helyét, sem jellegét nem ismerik - mert egyetlen mesélő sem volt benne, csak hallotta attól aki .... stb./ szóval hatalmas méretekről, földalatti tőről és egyéb csodálatos dolgokról regélnek. A tűzetes bejárás sem vezetett nagyobb eredményre, mint néhány kisméretű oduból álló üregcsoport megismerésére.

ISZTIMÉR SOM-HEGYI-ODUK

FELMÉRTE: Eszterhás István 1979

A Ny-i fal odujának alja a horhos talpától 170 cm-rel feljebb van. 320 cm széles, 70-120 cm magas a szája. Inkább széles, mint mély üreg. A bejárattal párhuzamosan 360 cm-es mérete, míg a bejárattal szemközt a legnagyobb mélység 150 cm. Magassága változó, D-i fele alacsonyabb /70 cm/, az É-i magasabb /120 cm/. Enyhén kifelé lejtő üreg. Képződmények nincsenek benne, alját kőtörmelék borítja. Élővilágát szunyogok és pókok alkotják.

A teknő homlokfalában balra 230 cm magasban, nagyobbak tűnő, de a barlangméretet el nem érő odú van. Magassága, szélessége és mélysége egyaránt 150 cm. Képződményei nincsenek, alja kőtörmelékes, falain itt-ott moha található.

A homlokfalban jobbra 170 cm magasban, egy korhadt fától takarva 150 cm hosszú, 80-100 cm széles, 20-40 cm magas üreg van. A bejáratától balra kis lyukon beszűrődik a fény. Képződményei nincsenek, fekéjét kőtörmelék borítja. Szunyogok, pókok élnek benne. Egyedül itt kell világítóeszköz.

A Ny-i fal barlangméretű odúja fölött kb. 4 m magasban kisebb lyuk látható. A keleti falon, közel a homlokfalhoz 3 m magasban egy méter körüli odú van. A nyugati és a homlokfal találkozásánál mély repedés látszik.

Az odúk keletkezési módját biztosan nem sikerült megítélni. Lehetnek oldásosak, kifagyásosak, sőt abráziosak is - elképzelhető, hogy mindhárom morfogenetikai tényező közösen alkotta az üregeket.

Az odúk úgy speleológiaiilag, mint gazdaságilag jelentéktelennek látszanak.
/Eszterhás István/

Kataszter kiegészítés a 4421-es barlangkataszteri
egység "Kincsesbánya" részterülethez.

A Fejér megyei Bauxitbányák Rákhegy II. bányüzemének -60 m-es szintén újabban megismert, felső triász dolomitban keletkezett természetes üregek leírása:

3.sz.üreg: megtalálható a -60 m szintű szállítógát főtéjében a sikló után kb. 30 m-re, biztosított szakaszon. Az üreg egy É-D irányú, D felé táguló, felfelé szűkülő hasadékképződés, mely víznyomás alatt keletkezett, korróziós tágulási formákat mutat. Falainak felszíne porlódó, könnyen morzsolódó jellegű és sárgás-barnás elszíneződésekkel tarkított.

Oldalirányú folytatása a bányászati tömedékelések miatt nem látható, de feltételezhető. Magassága a főtebiztosítás felett kb. 2,5- 3 m, legnagyobb szélessége kb. 1,5 m.

4.sz.üreg: az előzőtől beljebb kb. 15 m-re a jobb oldal felső harmadából, biztosítás mögött látható egy kb. 2 m magas, 0,6 m átmérőjű, felfelé beszűkülő sötétszürke kalcitkristályokkal borított oldásos kürtő. A kürtő alatti rész boltíves mennyezettel É felé folytatódni látszik, de a tömedékelés miatt nem járható.

5.sz.üreg: a 4.sz.-tól 3 m-re szintén a jobb oldali biztosítás mögött, a vágattal fellett kb. 0,7 m magasságban nyílik. Vízszintes jellegű, 44°-os irányú, kb. 5 m hosszúságban húzódnak, vízfolyási és oldási nyomokat mutató üreg, mely 3 m-ig négykézláb járható.

Első részének szélessége 0,7-1,2 m, bejárata kb. 0,6 m magas, utána kb. 1,2 m-re magasodik, majd utolsó 2 m-es szakaszán ferde hadadékkjellegűvé válik. A hasadékkot egy agya-

gos-bauxitos, összecementálódott hajdani mederfenék maradvány osztja szintén ketté, így tovább nem járható. Teljes falfelületét sötétszürke kristályok borítják.

6.sz.üreg: Megtalálható a - 60 m-es szint végén balra induló VI.sz. sikló jobb oldalában, közvetlenül a talpon, kb. -15 m tszf. magasságban, biztosítatlan dolomitban. Tengelyiránya 295° , hossza 2 m, magassága közepén 0,6 m, szélessége 1 m. Lapos, boltíves jellegű üreg. Mennyezetét minderrütt szürke kristályréteg takarja. Talpán montmilchszerű fehér, képlékeny anyag található, végéből kis hozamú víz tör elő, amely jelenleg foglalva van. /Szolga Ferenc/

Kiegészítés a 4421 barlangkataszteri egység
"Mellár" területéhez

Kigyó-völgy 1.sz. barlang /K1/

Irodalmi adatok nem ismeretesek. Közigazgatásilag Fejér megyében, móri járásban, Isztimérhez tartozik.

Megtalálható: a Tüzköves-árokba D-ről csatlakozó Kigyó-völgy Ny-i oldalában, a völgytalp felett kb. 8-10 m-re, 330 m tszf. magasságban, egy kb. 5 m magas kis sziklatömbben, a makadámút 5 km követől 190° -ra 320 m-re.

Bejárata a sziklatömb DK-i oldalában, 1,2 m magasán nyílik, 0,8 m széles és 0,65 m magas.

Bezáró kőzete vékonypados, tüzköves jura mészkő.

A barlang egy száraz, vízszintes jellegű sziklaodu, mely a rétegsíkok irányítottaságával, kifagyással keletkezett. Bejáratától jobbra kissé lejjebb egy 0,8 m széles, 0,45 m magas "mellékbejárat" indul és "Y" szerűen csatlakozik az üregbe. A sziklatömb jobb oldali tövében még egy kisebb odú is található. A barlang befelé lejt, elől kuszva járható, végében guggolni lehet, ugyanitt szivárgó vizek oldási nyomai és gyér kérgeződés is látható. Képződménye kevés hidegvízi borsókó, főleg a mellékbejáratban.

Kitöltése gyakorlatilag nincsen, igen kevés humusz, néhány kődarab. Kis rágosálók lakhatják, ezenkívül sok szunyogot, apró legyeket, pókokat és több átlátszó osigát figyeltünk meg. Bejáratát, felmérését 1979. 11. 01-én végeztük.

Meg tudnia mutatni:

Szolga Ferenc, 8044 Kincsesbánya, Kincsesi út 38.

Esetleg bivakolásra alkalmas, jelentéktelen üreg.

Legnagyobb vízszintes kiterjedése 4 m, legmagasabb a végében, 1,2 m. /Szolga Ferenc/

Kiegészítés a 4421 barlangkataszteri egység
"Mellár" részterülethez

Kigyó-völgy 2.sz. barlang /K2/

Irodalomban eddig nem szerepelt. Fejér megyében, móri járásban, Isztimér község határában fekszik.

Megtalálható a Tüzköves-árokba D-ről csatlakoz Kigyó-völgy Ny-oldalának peremén, a makadám út 5 km követől 192°-ra és 330 m-re. A völgytalp felett kb. 15-20 m-re, kb. 340 m tszf. magasságban.

Bejárata a perem sziklái alatt nyílik, viszonylag tágasabb, ereszes előtérrel, magassága 2 m, szélessége 2,7 m. Bezáró kőzete pados jura mészkő.

Száraz, vízszintes, rókalyuk jellegű, csak kuszva járható, kifagyással keletkezett barlang.

A tágasabb előtér 1,5 m-nél kis lyukká szűkül, majd kissé tágasabban, egyenletes szelvényrel folytatódik. A bejárati szűkület után balra kis fülke látható, 4 m-nél pedig az üreget ferdén egy járhatatlan keresztasadék szeli át, mely gyenge korróziós nyomokat mutat. Ennek baloldali ága 1,5 m után elkanyarodik és nagyobb állat lakhelyére utaló nyomokat mutat.

Mennyezeti hasadékaik mentén gyér korróziós nyomok, néhány hidegvízi borsókő, időszakos vízszivárgás nyomai láthatók. Kitöltése belül kis vastagságú száraz vörös, oldkeres anyag, ugyanígy előre, amely azonban felásható vastagságú. Felszínén sok apró csont, a belőlük gyűjtött minták átadva Dr. Kordos Lászlónak, 1979. 11. 12-én /Eredményt lásd külön/

Kettő élő kis pávaszemet és több elpusztított példányt láttunk, ezenkívül sok szunyogot, legyeket és kullancsot észleltünk. Bejárását, felmérését 1979. 11. 01-én végeztük.

Megtudja mutatni:

Szolga Ferenc, 8044 Kincsesbánya, Kincsesi út 38.

Talán kitöltés vizsgálatra alkalmas, jelentéktelen üreg. Legnagyobb vízszintes kiterjedése 5,8 m, átlagosan 0,6 m magas, legmagasabb a bejáratnál 2 m. /Szolga Ferenc/

Eszény-barlang

Az isztiméri Tüzlőtőszertártól Ny felé, a Petőfi utcán /rég, de közhasználatú nevén Tési utcán/ át indulhatunk a barlang felé. Elhagyjuk a faluvégi fűtőolajtelepet, majd felkapaszkodunk a Mellár-Fennsík keleti peremén, aztán egy árkon emelt hidon vezet át az út DNy felé, egész a Burok-völgy egyik mellékvölgyéig, a Keresztárokig. Az itteni útélágazástól ÉNy felé fordulunk, majd elhagyjuk a Kereszt-árok elejének "homlokát" és egy elhanyagolt úton továbbra is ÉNy felé megyünk egészen a mellári szántóföldi É-i sarkáig - Isztimértől összesen mintegy 3,5 km-t. Itt a 7.sz. vadászles mellett 320° felé 100 m mélyen bemegyünk az Eszény-dűlő fenyves eredéjébe, hol ráakadunk a körtemetszet formájú nyelőre. Ennek mélypontján nyílik a barlang. /Dűlőfás pusztától 1 km-ra a 140°-os azimut felé is elérhető./

A barlang nyelője Isztimér közigazgatási területén, az Eszény-dűlőben, a Mellár és Dűltfás puszta közötti fenyőerdőben van 338 m tszf. magasságban. Ez 10x15 m-es átmérőjű, D felé elnyúló; 3,20 m mély időszakosan aktív nyelő. A környék felszínét rendszina talajjal alakult lösz fedi, kőzetkibuvás 200 m-es körzetben egyáltalán nincs. A barlang, illetve a nyelőlyuk bejárati zónája kőzetváltási határon van. Felső triász fődolomit, nori dachsteini kifejlődésű mészkő és raeti kösszeni kifejlődésű mészkő alkotja a bejárati kőzettöremléket. Szálkőzet a felszíntől csak 16 m mélyen látható - felső triász /nori vagy raeti/ dachsteini mészkő. Ennek dőlése $330^{\circ}/25^{\circ}$.

A barlangot 1979 őszén Gyebnár János vezetésével bontották ki a víznyelő mélypontján az Alba Regia Barlangkutató Csoport tagjai 42 m hosszán. Ezt megelőzően ismeretlen volt. Semmiféle irodalmi említés nem található róla és a barlang bejárása során sem találtunk korábbi otlélre utaló nyomokat. A nyelőben viszont néhány 100 évesnél fiatalabb cseréptöredék előkerült.

A barlang időszakosan működő víznyelőbarlang. A kibontott nyelőlyukon 4 m mélyre ereszkedhetünk. Ez egy 1,50x2 m széles, meglehetősen omlásveszélyes akna. Felsőbb régióban ökölnagyságú, alul pedig 50-100 kg-os kőtörmelék van lazán a falában. Az akna aljáról lejtős kuszójárat vezet É felé a kőtörmelékben egy "U"-alaku omladékterembe, melynek közepén egy nagy /kb. 2-3 q-ás/ kő van. Továbbjutni e nagy kő alá nyíló két bebújó valamelyikén lehet az első nagyobb terembe. E terem 2,5 m magas, 4 m hosszú, 1,8 m széles; falait és alját egyaránt nagyobb kövekből álló törmelék alkotja. Alja a bejáratától 8 m mélyen van. A terem D-i végéből egy kúrtón ereszkedhetünk e terem alá húzódó alsó, de vak járatba. D felé egy szűk, lejtős kuszójáraton bujhatunk le a következő szintén omladékos falu és fekvő terembe 10 m-re a bejárat alá. A terem horizontális mérete kb. megegyezik az előbbivel, de magassága csak 1,60 m körül van. Ny felé egy 2 m hosszú, 1 m széles fülke van, amelynek alját igen lazán kőtömbök alkotják. A köztük lévő üregekben az ejtett kő 2-3 m-t kopog lefelé. Továbbjutni É felé lehet egy széles "lépcsőn" át. Ez egy K-Ny-i irányú, Ny felé lejtő 4 m hosszú, 80 cm széles folyosóba vezet. A folyosó K-i végén alá lehet lépni egy 2x1 m-es fülkébe, melyből lapitójárat indul lejtősen ÉNy felé. A folyosó alsó, Ny-i végéből jobbra nagy törmelék-lépcsőn juthatunk le egy kis, 2 m hosszú, 80 cm széles, többnyire 1 m magas terembe, 13 m mélyre a bejárat alá. E kis terem végébe az előbb említett lapitójárat is betorkollik, bár átjárni itt nem lehet. A terem baloldali, ÉNy-i fala szálkőből van, még a többi fal és a fekvő omladék. A szálkőfal alján alacsony "hóember" metszetű járat indul lejtősen tovább. Ez a járat várhatóan nagyobb eróziós terembe vezet, de járhatatlanul szűk. Márpedig, e szűk járat a tulajdonképpeni eróziós barlang kezdete. Az eddig vezető út csak az omladék közötti hézagrendszer. A barlangban való továbbjutás e kis teremből látszik lehetségesnek a terem alját alkotó laza törmelék felszedésével.

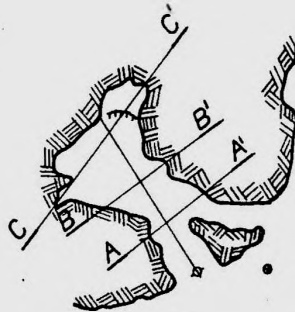
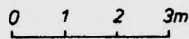
A barlang eddig ismert szakaszában autochton képződmény sehol sincs. Csak a nyelőn időszakosan befolyó víznek látszanak nyomai, egyébként csak páralecsapódás tapasztalható. A barlang eddigi omladékos szakasza majdnemhogy száraz. Élővilágában idáig szunyogokat, ugróvillásokat sikerült észrevenni.

A barlang jelenleg ismert törmelékes szakasza a várható üregrendszernek tulajdonképpen csak a portája. A továbbjutás biztató, a teljes feltárás feltétlenül indokolt, hisz várhatóan nagy barlangrendszert sikerül majd megismernünk. /Eszterhás István/

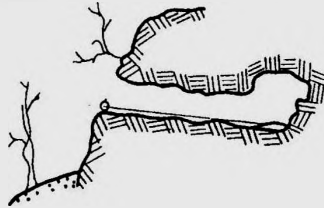
Kigyó-völgy 1.sz. barlang

alaprész:

hosszmetszet:

szelvények:

bejárat

A - A'

B - B'

C - C'

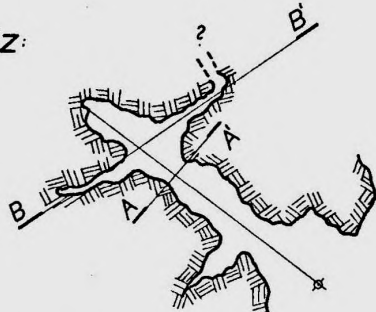
ablak

felmérte: Szolga F.
Molnár J.
1979. 11.01.

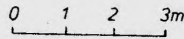
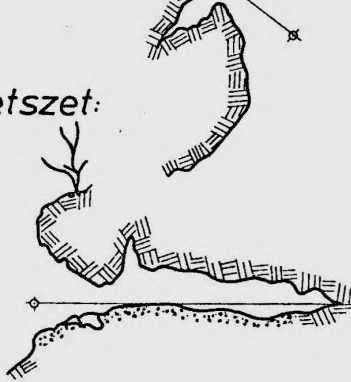
Kigyó völgy 2.sz. barlang

alaprész:

hosszmetszet:

szelvények:

bejárat

A - A'

B - B'

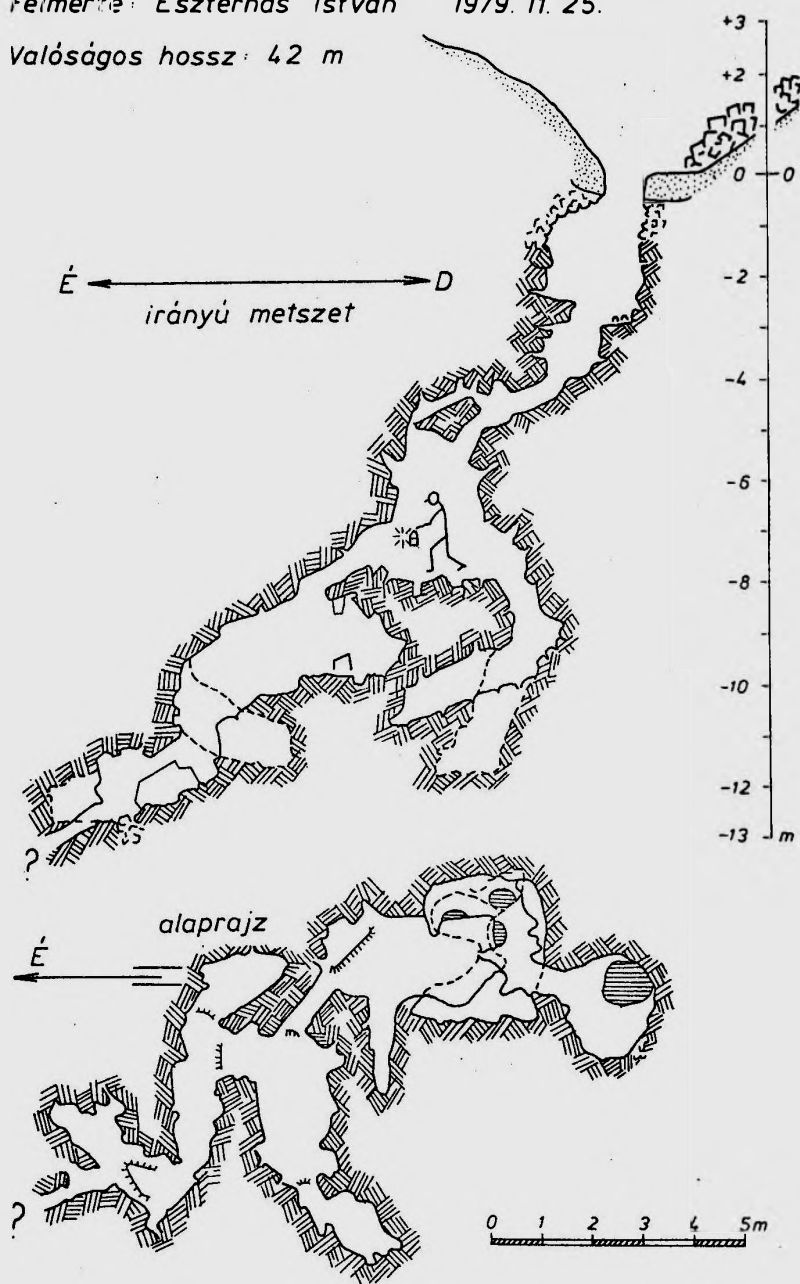
felmérték: Szolga F.
Molnár J.
1979. 11. 01.

ESZÉNY-BARLANG

Felmérte: Eszterhás István 1979. 11. 25.

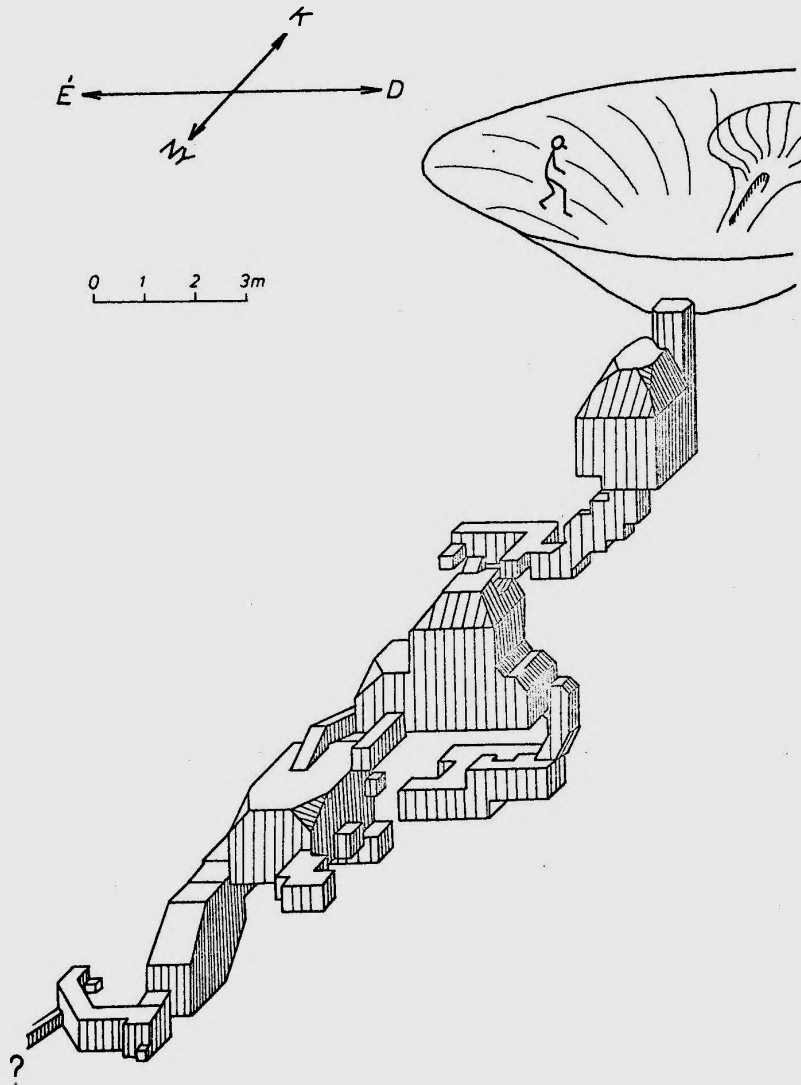
Valóságos hossz: 42 m

ESZÉNY-BARLANG

axonometrikus képe

Felmérte, szerkesztette : Eszterhás István 1979.

Az Alba Regia Barlangkutató Csoport 1979. évi jelentésének jegyzéke

- Szolga Ferenc: Bevezetés
Szolga Ferenc: Csoportélet
Gönczöl Imre: Kőishegyi kutatótábor
Szolga Ferenc: Feltáró kutatás
Koch Zoltán: Ujra rohantunk
Kárpát József: A Kistérspusztai Csengő-zsomboly feltárása
Gönczöl Imre: A Vértes-hegység barlangkataszterének elkészítése
Kárpát József-Gyebnár János: A Balatonedericsi-barlangban végzett kutatási munkáink
Zentai Ferenc: Kasztológiai mérések és adatok
    1. Források vízkémiai adatai
    2. Pennsiki vízszerozhelyek vízkémiai adatai
    3. Barlangi vízkémiai adatok
    4. Forrásvizeink szállított hordaléka
Eszterhás István: Karsztforrások biológiai vizsgálata
Szolga Ferenc: Az Alba Regia-barlangban 1979. márc. 25-én végzett levegővizsgálatok eredményei
Eszterhás István: Adatok az Alba Regia-barlang faunájához
Zentai Ferenc: Kőzetvizsgálatok
Németh Tibor: Löss és barlangi üledék szemeloszlás vizsgálata
Gönczöl Imréné: Az I-74-es víznyelő vízfestéses összefüggés vizsgálata
Dr. Kordos László: Az Alba Regia-barlangkutató csoporttól 1979-ben kapott minták
Klein Pál: Meteorológiai adatok
Szolga Ferenc: A Kincsesbányán fakasztott meleg bányavizekről
Szolga Ferenc: Adatok a Fejér megyei Bauxitbányánál fakasztott bányavizekről
Szobonya Károly: Az idei évben begyűjtött kőületek
Kárpát József: Fedettkarsztos karsztobjektumok analitikus speleomorfológiai vizsgálati módszere
Eszterhás István: A barlangi élőlények vizsgálatának alapismerete és gyakorlata
Kárpát József: Az izometrikus barlangtérképezési technológia tapasztalatai
Kárpát József: A 4413-as területen 1979-ben felderített karsztobjektumok
Widerman Tibor: Terepbejárás Szentgál környékén
Eszterhás István: Az Isztimér Som-hegyi oduk
Szolga Ferenc: Kataszter kiegészítés a 4421-es barlangkataszteri egység "Kincsesbánya" részterülethez
Szolga Ferenc: Kiegészítés a 4421 barlangkataszteri egység "Mellár" területéhez
Dr. Kordos László: Kigyó-völgy 2.sz. barlang
Eszterhás István: Eszény-barlang
Szolga Ferenc: Jövő évi terveink
Szolga Ferenc: Zárászó